

سلسله کتابها
دوره آموزش پایه
ویژه خرداد

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

سلسله کتاب‌ها
دوره آموزش پایه
ویژه خاندان

محیط آزاد مسجد

نویسنده: علی سرایبار

با همکاری: مهدی رزاقی طالقانی و حسن یوسفی

تهیه و تنظیم: مرکز رسیدگی به امور مساجد

انتشار: چاپ نخست، پاییز ۱۳۹۷

طراح جلد و مدیر هنری: محسن هادی

نشانی: تهران، خیابان جمهوری اسلامی، خیابان دانشگاه جنوبی.

نیش کوچه عطارد، پلاک ۵.

کد پستی: ۱۳۱۶۷۱۳۴۹۹

تلفن: ۶۶۴۹۷۰۲۷

www.masjed.ir

فهرست

فصل اول: فضای بیرونی مسجد	۱۱
فصل دوم: فضای داخلی مسجد	۵۱
پیوست‌ها	۱۲۳

دیباچه

در طلیعه چهل سالگی انقلاب شکوهمند اسلامی و بعد از چهار دهه تلاش و مجاهدت در عرصه های اقتصادی، سیاسی، نظامی و فرهنگی، فکر و کلام رسا و راسخ امام راحل به گوش می رسد که: «مسجد محلی است که از آن باید امور اداره شود. این مساجد بود که این پیروزی را برای ملت مادرست کرد. این مراکز حساسی است که ملت باید به آن توجه داشته باشند. اینطور نباشد که خیال کنند که حالا دیگر ما پیروز شدیم، دیگر مسجد می خواهیم چه کنیم. پیروزی ما برای اداره مسجد است.»^۱

در تمام این سالها، فعالیت های شایان توجهی در بسیاری از نهادها و سازمان های متولی در حوزه مسجد صورت گرفته است. اما دانش تخصصی مدیریت مسجد و تدوین نظریات و تجربیات مرتبط با آن، در این دوره، امری مغفول و فراموش شده بود که در آستانه چهل سالگی انقلاب اسلامی و عطف به فرمایش امام عزیز رَضِيَ اللهُ عَنْهُ که پیروزی ما برای اداره مسجد است، بر آن شدیم،

داشته های خود را در مرکز رسیدگی به امور مساجد که به تعبیر مقام معظم رهبری، به عنوان «مرکز و مرجع مقبول، آگاه و نافذالکلمه ای در امر مساجد»^۱ محسوب می شود، در حوزه های مطالعاتی، برنامه ای و عملیاتی تجمیع و تدوین نموده و به محضر صاحب نظران، دست اندرکاران و کارگزاران عرصه مسجد تقدیم نماییم.

امید است ضمن مطالعه و بهره مندی از این مجموعه، با ارائه نظرات و پیشنهادات خود، در تکمیل هر چه بهتر و کیفی محصولات در حوزه مدیریت مسجد، سهیم باشید. فراموش نکنیم «چنانچه مساجد کیفیت شایسته خود را بیابد، هزینه های مادی و معنوی بسیاری از دوش جامعه، مردم و مسئولان برداشته خواهد شد»^۲.

مرکز رسیدگی به امور مساجد

۱. ابلاغیه ی رهبر معظم انقلاب به آیت الله مهدوی کنی برای تاسیس مرکز
۲. رهبر معظم انقلاب - ۱۳۹۰/۷/۱۹

مقدمه

آراستگی و زیباسازی مسجد، یک فرآیند است. فرآیندی بودن، به این معنا است که این اتفاق، بر اثر یک تلاش جمعی و در طول زمان انجام می‌شود. تلاش جمعی در زیباسازی یعنی استفاده از ظرفیت فکری و اجرایی تمام افرادی است که به عنوان نمازگزار در مسجد حضور پیدا می‌کنند. هر شخصی و با هر توانایی فکری و مهارتی می‌تواند در امر زیباسازی مسجد مشارکت داشته باشد. صنعتگر، آهنگر، بنا، نجار، معلم، روحانی و حتی نوجوانانی که با شور و علاقه در مسجد حضور پیدا می‌کنند، می‌توانند در این امر مهم و خداپسندانه مشارکت داشته باشند.

همچنین گام برداشتن برای ساختن مسجدی زیبا و شوق‌انگیز، نیازمند زمان و صبر و حوصله است. مسئولین مسجد باید با مشورت و نظر خواهی از افراد خبره و آگاه اقدامات مناسب را انجام دهند.

زیباسازی مسجد، صرفاً به معنای آراستن فضاهای داخلی و بیرونی مسجد نیست. بلکه حذف برخی زوائد و پیراستن مسجد از نازیبایی‌ها نیز در شمار اقدامات زیباسازی به حساب می‌آید.

ساختار بحث در این بخش مبتنی بر فضای غالب مساجد و به صورت کاملاً جزئی طراحی شده است؛ و پیشنهادهایی که در مورد آراستن یا پیراستن برخی از موارد بیان شده، بیشتر با رویکرد اصلاح وضع موجود مسجد بوده است. هر چند که در مواردی، به برخی نکات تأسیسی هم اشاره شده است. با توجه به ساختار ارائه مطالب و مشابهت برخی از نکات اصلاحی مثل نظافت، رسیدگی، ترمیم و... در بخش‌های مختلف مسجد، گریزی از تکرار بعضی نکات نبوده است.

علیرغم جستجو و تحقیق برای بیان همه نکات مورد نیاز در امر زیباسازی، ممکن است نکته‌ای از قلم افتاده باشد که پیشاپیش از محضر شما خوانندگان محترم عذر خواهی می‌کنیم.

« فصل اول: فضای بیرونی مسجد

ساختمان مسجد با توجه به محل اقامه نماز، از بخش‌های مختلفی تشکیل می‌شود: فضای بیرونی و فضای داخلی مسجد که همان شبستان و محل اقامه نماز است. هر کدام از این بخش‌ها هم دارای اجزائی هستند.

فضای بیرونی مسجد، اجزای مختلفی دارد از جمله: دیوارها، ورودی‌های مساجد، صحن (حیاط) و ...

مهم‌ترین و اصلی‌ترین قسمت جزء اول انواع ورودی‌ها است؛ که شامل ورودی‌های حیاط دار و بدون حیاط است. البته دیوارهای مربوط به سازه اصلی مسجد که در خیابان یا کوچه قرار دارند نیز در این بخش مورد بررسی قرار می‌گیرد.

در جزء دوم، به قسمت‌های مختلف صحن حیاط، از حوض و آب‌نما تا فضای سبز و سرویس‌های بهداشتی و سایر عناصر موجود در صحن حیاط اشاره شده است.

« دیوار

دیوارها در ساختمان مسجد در سه بخش، جزء اصلی و مهمی هستند؛ در بیرون مسجد، صحن حیاط و شبستان.

دیوارهای بیرونی، به جهت اینکه جزء نمای مسجد در کوچه یا خیابان به شمار می آیند، اهمیت زیادی دارند. این گونه دیوارها باید از شکل و فرم ظاهری مناسبی برخوردار باشند. در این دیوارها باید از بهترین مصالح ساختمانی استفاده شود. دیوارهای بیرونی مسجد به دو جهت باید همیشه تمیز و سالم باشند؛ به جهت آنکه جزء معدود اجزائی از مسجد هستند که در تمام روز - چه در هنگام نماز و چه در غیر آن - مشاهده شده و در معرض دید همه افراد - چه نمازگزاران مسجد و چه غیر آن ها - قرار دارند.

بنابراین، ناکاری دیوار بیرونی مسجد یا بازسازی و برطرف کردن عیوب آن باید به سرعت و به شکل مناسبی صورت بپذیرد.

در صورتی که دیوارهای مسجد نیاز به بازسازی دارند ولی به هر دلیلی امکان بازسازی آن ها وجود ندارد، شما می توانید برای زیباسازی آن اقدامات زیر را در

دستور کار قرار دهید:

۱. در بعضی مساجد روی دیواره‌های سردر مسجد با استفاده از مهتابی‌های قدیمی، اشکالی چون خورشید و ... ترسیم شده‌اند که متأسفانه این اشکال علاوه بر اینکه ظاهر نازیبایی داشته و نور مناسب ورودی مسجد را نیز تأمین نمی‌کنند، زیبایی کاشی‌کاری‌ها و یا انواع دیگر نماهای مسجد را نیز خراب می‌سازند. پس بهتر است آن‌ها را از ورودی مسجد حذف کنید.

۲. در نمای دیوارهای بیرونی مساجد ممکن است، از نمای سنگ، آجر، کاشی و یا تلفیقی از این موارد با نرده استفاده شده باشد. در صورت وجود هر کدام از این موارد در مسجد، شما باید نسبت به ترمیم سنگ‌ها، کاشی‌ها و آجرها و یا در مواردی که نیاز به تعویض است، نسبت به تعویض آن‌ها اقدام کنید.

۳. در مساجدی که نرده، تشکیل دهنده بخشی از نمای آن‌ها است، استفاده از رنگ‌های ملایم و زیبا برای رنگ‌آمیزی‌ها باید مورد توجه قرار گیرد. اگر نرده‌ها قدیمی هستند و به هیچ‌عنوان قابل ترمیم نیستند آن‌ها را تعویض کنید؛ و اگر قابل ترمیم هستند در جهت رفع پوسیدگی، زنگ‌زدگی و یا صیقل دادن بخش‌هایی که قابلیت برّندگی دارند اقدام کنید.

۴. جمع‌آوری و پاک‌سازی تبلیغات، پوسترها، اعلامیه‌ها، پارچه یا بنرهایی که توسط مغازه‌ها یا همسایه‌های اطراف مساجد بر روی دیوار نصب شده است.

۵. دیوارهای مسجد را از لکه‌های چسب یا برچسب‌های تبلیغاتی پاک کنید. این اقدام می‌تواند با همکاری خادم مسجد یا شهرداری منطقه،

با سرعت و ظرافت بیشتری صورت پذیرد.

۶. یک تابلو شکلی و زیبا در سمت راست در ورودی یا سر در مسجد، برای نصب اعلامیه‌های مختلف قرار دهید.

۷. همگونی در طرح، نوع، زیبایی و تمیزی میان دیوار ساخته شده برای مسجد و دیوارهای اطراف آن، مثل دیوارهای مغازه‌ها یا خانه‌ها، گام خوبی در راستای ایجاد یک نمای مطلوب و جذاب برای مسجد است. برای تحقق این مطلوب می‌توانید با صاحبان و مالکان ساختمان‌های اطراف مسجد به صورت فردی یا گروهی گفتگو کنید.^۱

ورودی مساجد:

یکی از دغدغه‌های اصلی در مورد اماکن مذهبی و زیارتی، ساخت و طراحی در ورودی برای آن‌ها است. در اماکن مذهبی و زیارتی مثل مساجد و زیارتگاه‌ها و قبور ائمه (علیهم‌السلام)، به جهت آنکه محل مراجعه اکثریت قریب به اتفاق مسلمانان و در بعضی موارد غیر مسلمانان نیز هست، هم باید در خور شأن و جایگاه صاحب آن مکان باشد و هم شایسته شخصیت و جایگاه مهمان صاحب آن مکان شریف باشد.

در این میان مساجد به جهت انتسابشان به خداوند، بیشتر و بهتر باید مورد توجه قرار گیرند.

جنس و نوع درب، طراحی و رنگ آمیزی آن، نظافت و رسیدگی و ترمیم یا تعویض درب‌های مستهلک فرسوده و قدیمی، جزء مهم‌ترین نکات در مورد در

۱. رعایت برخی نکات مثل ارسال دعوت‌نامه‌های زیبا، دعوت حضوری برخی از اعضاء هیئت امناء و امام جماعت از مالکان ساختمان‌ها، پرداخت بخشی از هزینه‌های زیباسازی ساختمان‌ها - در صورت امکان - برگزاری یک مجلس جداگانه در مسجد برای آن‌ها یا حتی بیان بعضی نکات مهم در مورد عمران و آبادانی مسجد، اهمیت و جایگاه مسجد و مواردی شبیه به این‌ها، در همراه شدن همسایه‌های مسجد برای کمک و همراهی در موضوع می‌تواند بسیار مؤثر باشد.

ورودی مساجد است.

به صورت معمول در هر مسجد یک ورودی اصلی وجود دارد؛ و اگر بنای مسجد بزرگ تر و گسترده تر باشد، ورودی های فرعی دیگری برای کمک به ورودی اصلی ایجاد می شود؛ اما به هر شکل ورودی های عموم مساجد، بر دو نوع است:

۱. ورودی های با جلوخان (حیاط دار)

۲. ورودی های بدون جلوخان یا ساده

نکته:

• در برخی از مساجد قبل از ورود به مسجد، پله وجود دارد. به همین جهت قبل از پرداختن به انواع ورودی های مسجد، نکاتی در مورد این سازه بیان می شود:

پله ها

در ورودی برخی از مساجد به علت ارتفاع سطح مسجد از زمین پله هایی ساخته شده و یا به صورت پیش ساخته از جنس آهن، چوب و یا مواد دیگر قرار گرفته است.

۱. اگر پله ها باسیمان و سنگ طراحی شده است، باید نسبت به نکات زیر توجه داشته باشید:

- الف) پله ها باید به صورت مستمر و در فاصله های زمانی کوتاه با مواد شوینده مناسب و غیر اسیدی نظافت و شستشو شوند.
- ب) هر قسمتی از پله ها که دچار لقی هستند باید به وسیله مواد مناسب و به شکل صحیح مقاوم سازی شوند.
- ج) شکستگی و یا ناقصی سنگ ها به شکل مناسبی ترمیم شوند؛ و

اگر قابل ترمیم نیستند، تعویض یا بازسازی شوند.

• (د) در لبه پله زبری ایجاد شده و یا از مصالحی استفاده شود که از لیز خوردن جلوگیری شود.

۲. اگر پله‌ها از جنس آهن، چوب و یا مواد دیگر ساخته شده‌اند، رعایت نکات زیر ضروری است:

• (الف) اتصال محکم و بدون مشکل آن‌ها با سطح زمین به گونه‌ای که جابجا نشده یا لق نزنند.

• (ب) اگر چنانچه از فرش و یا موکت بر روی این مدل از پله‌ها استفاده می‌کنید، فرش یا موکت متصل به پله باشند و امکان جابجایی یا سر خوردن فرش و موکت وجود نداشته باشد.

• (ج) به جهت رفت و آمد مداوم نمازگزاران به مسجد، نظافت و تمیزی این نوع از پله‌ها و همچنین فرش یا موکت قرار داده شده بر روی آن باید بیشتر مورد توجه قرار گیرد.

سر در

۱. در برخی از مساجد آثار تزئینات مراسّات خاص مثل پرچم‌ها یا ریشه‌های چراغانی، همواره و در تمام طول سال زیر سر در مسجد وجود دارند. به همین جهت لازم است، در صورتی که پرچم‌ها متعلق به زمان یا برنامه‌ای خاص هستند و یا از این ریشه‌ها گاهی اوقات استفاده می‌شود، آن‌ها را از سر در مسجد تا موقع مقتضی جدا کنید.

۲. چسب‌های باقی مانده از نصب پوسترها تمیز شده و چوب‌ها و طناب‌های اضافی یا باقی مانده از شعار نوشته‌ها، از سر در مسجد جدا شوند.

۳. به جهت اهمیت روشنایی سردر مساجد نکات زیر را مورد توجه قرار دهید:

- **الف)** اگر لامپ اصلی سردر مسجد سوخته و یا شکسته است نسبت به تعویض آن اقدام کنید.
- **ب)** اگر رنگ لامپ، سبز یا صورتی و مانند این رنگ‌ها است، آن را با یک لامپ دارای رنگ سفید یا زرد، عوض کنید؛ و از آن لامپ در جای مناسب دیگری استفاده کنید.
- **ج)** تعویض قاب‌های شکسته بر روی لامپ‌ها و یا نظافت و شستشوی قاب‌ها به صورت مستمر هم باید مورد توجه قرار گیرد.

۴. اگر سردر مسجد شما از کاشی است یا نقش‌های مختلف اسلیمی و یا اسماء الله با کاشی بر روی سردر یا کناره‌های ورودی مسجد کار شده است، برای دوام و زیبایی آن، این نکات را مدنظر قرار دهید:

- **الف)** نسبت به تمیز کردن و تمیز بودن و تمیز ماندن مستمر آن اهتمام داشته باشید. کاشی کاری اگر چه به خودی خود باعث زیبایی مسجد می‌شود، ولی نظافت و پاکیزگی آن در طول سال - حداقل دومرتبه - جلوه و بروز این زیبایی را بیش از پیش فراهم می‌کند. برای مثال ممکن است دوغاب‌های کاشی کاری هنوز روی دیوار باشد. برای زدودن آن‌ها از روی کاشی‌ها می‌توان از محلول آب اکسیژنه به ترتیب زیر استفاده کرد:

۱. ابتدا سطح مورد نظر از هر گونه کثیفی و آلودگی پاک شده و دوغاب را به طور کامل خیس می‌کنیم.

۲. در گام بعد، ۲ قاشق غذاخوری سفیدکننده اکسیژنه را در ۲ فنجان

آب گرم حل می کنیم.

۳. سپس فرچه را با این محلول خیس کرده و بر روی دوغاب می کشیم.

۴. پس از آنکه این محلول کاملاً جذب شد، فرچه را به صورت مدور بر روی دوغاب حرکت می دهیم. حرکت دورانی فرچه بر روی کاشی ها تا جایی ادامه پیدا می کند که تمامی لکه ها از بین بروند.

• (ب) لقی ها، شکستگی ها و یا نواقصی کاشی ها باید ترمیم و یا تعویض شوند.

۱. چنانچه مسجد دارای تابلو و نشان بوده و تابلوی آن، کثیف شده یا دچار زنگ زدگی و پوسیدگی شده است نسبت به تمیز کردن و رنگ زدن آن اقدام کنید. همچنین اگر لامپ های داخلی تابلو سوخته و یا شیشه آن شکسته و یا بنر آن پاره شده، آن ها را تعویض کنید.

۲. تابلوی مسجد باید در جای مناسب و در دید مردم نصب شده باشد. اگر تابلو در جای مناسبی نصب نشده یا تابلوهای هم جوار مسجد مانع دید آن هستند، با انتخاب جای مناسب و مشخص، تابلوی مسجد را بدون هیچ مانعی در منظر دید مردم نصب کنید.^۱

۳. چنانچه درختان مانع دید سردر مسجد هستند، با تعامل با شهرداری منطقه، فقط شاخه هایی را که مانع دید سردر مسجد هستند را قطع کنید.

۱. توجه داشته باشید که این تابلو اعلانات با تابلویی که پیش از این و در بخش دیوار بیان شد متفاوت است. این تابلو به منظور اطلاع رسانی برنامه ها و فعالیت های مسجد است.

۴. اگر مسجد شما دارای درهایی با قسمت شیشه‌ای است، علاوه بر تعویض شیشه‌های شکسته و ناقص، نظافت و تمیزی مستمر آن هم باید مورد توجه قرار بگیرد.

۵. از نصب تابلوهای مختلف مربوط به مسجد مثل تابلوهای بسیج یا کتابخانه و... به صورت پراکنده در اطراف مسجد باید پرهیز شود؛ و برای این کار بهتر است فضایی را به صورت خاص و متمرکز برای این تابلوها در نظر بگیرید؛ و از مسئولین هر کدام از تابلوها بخواهید در رسیدگی به نظافت، تمیزی و برطرف کردن عیب‌های احتمالی تابلوهای خود کوشا باشند.

در ورودی و نرده‌ها

بهترین گزینه برای در مسجد، درب‌های نرده‌ای هستند. ویژگی این درب‌ها پیدا و مشخص بودن نمای داخل حیاط و مسجد است. اگر در مسجد شما از این نوع است یا قصد دارید در مسجد از این نوع درب‌ها استفاده کنید به این نکات توجه داشته باشید:

۱. توجه به هماهنگی میان طرح‌های در ورودی حیاط مسجد و نرده‌های دیوارهای مسجد ضروری است. البته این هماهنگی به معنای یکدستی نیست؛ بلکه باید این دو مکمل هم باشند و رنگ‌هایی از طرح نرده در در وجود داشته باشد.

۲. اگر رنگ نرده‌ها دچار پدیدگی شده است و یا قصد دارید رنگ آن‌ها را عوض کنید، باید بدانید رنگ درب‌ها و نرده‌ها با توجه به نمای مسجد متغیر است و از قاعده خواستی تبعیت نمی‌کند. مثلاً می‌توانید از رنگ‌های داخل

کاشی کاری سر در مسجد، رنگ نرده را انتخاب کنید.

۳. به طور کلی، رنگ‌هایی چون آبی آسمانی، کرم، طوسی کم‌رنگ، سفید و سایر طیف رنگ‌های ملایم می‌توانند انتخاب‌های مناسبی برای رنگ درب‌ها و نرده‌ها باشد. توجه داشته باشید که ترکیب چند رنگ برای دروازه و نرده‌های مسجد مناسب نیست.

۴. نرده‌های مسجد هر دو ماه یک بار نظافت و تمیز شوند. خاک و دوده می‌توانند نهایت هر سلیقه‌ای را در انتخاب رنگ برای نرده‌ها تحت تأثیر قرار دهند.

۵. در بعضی مساجد که دارای فضای تجاری، مثل مغازه و یازیرزمین هستند، قسمت‌هایی از نرده‌های مسجد به تبلیغات این واحدهای تجاری اختصاص پیدا می‌کند. با توجه به آسیب دیدن نرده‌ها و نازیبا شدن چهره ورودی مسجد، ضروری است ضمن حذف این تبلیغات مکان مناسبی را برای معرفی و تبلیغات این واحدهای تجاری اختصاص دهید.

حیاط مسجد

بیشترین اجزاء فضای بیرونی شبستان در قسمت حیاط قرار دارد. حیاط مسجد، غیر از آنکه خودش بخش مهمی است که نیاز به رسیدگی و توجه دارد، دربردارنده سازه‌های مختلفی مثل حوض، فضای سبز، سرویس‌های بهداشتی یا حتی تابلوهای اعلانات و... نیز هست؛ بنابراین در این قسمت به طور مفصل به اجزاء مختلف حیاط پرداخته شده است.

قبل از بررسی نکات مربوط به اجزاء مختلف حیاط، توضیح دو نکته ضروری است:

۱. توجه داشته باشید که گوشه‌های مختلف حیاط، نباید تبدیل به انبار وسایل اضافی مسجد شود. این امر علاوه بر وارد کردن آسیب جدی به زیبایی فضای حیاط، به مرور زمان موجب آسیب دیدن و خرابی وسایل خواهد شد؛ بنابراین ضروری است، این وسایل از گوشه حیاط جمع‌آوری شده و به انبار منتقل شود؛ و در صورتی که مکانی برای انبار در نظر گرفته نشده است، فضای مناسبی به عنوان انبار مسجد معین شود.

۲. اگر منزل خادم در فضای حیاط قرار دارد باید نکات زیر در مورد آن رعایت شود:

- الف) طراحی و رنگ‌آمیزی در منزل، دیوارها و پنجره‌ها متناسب با فضای کلی مسجد به ویژه صحن حیاط باشد.
- ب) از خادم بخواهید نسبت به رعایت برخی موارد مثل عدم نصب طناب برای آویزان کردن لباس‌ها، پارک نکردن موتور و... یا قرار ندادن وسایل تفریحی برای کودکان در حیاط مسجد، اهتمام و توجه جدی داشته باشد.

حوض

حوض، یکی از نمادهای زیبایی و دل‌نوازی حیاط مسجد است. راهکارهای زیر به زیبا ماندن و زیباتر شدن آن کمک می‌کند:

۱. اهتمام به تنظیف حوض در آغاز هر فصل امری ضروری است. این عمل موجب شفافیت حوض و زیباتر دیده شدن کاشی‌ها و نقوش روی دیواره حوض می‌گردد.

۲. قرار دادن چند ماهی زینتی یا ماهی‌های قرمز اهالی مسجد در پایان

ایام نوروز، می تواند تصویر زیبایی به حوض مسجد شما بدهد.

۳. اگر از نظر فضا، هزینه و یا امکانات دیگر مشکلی وجود ندارد، می توانید در حوض مسجد آب نما نصب کنید.

۴. اگر مسجد دارای آب نما یا حوض کوچک است، برای نورپردازی آن می توانید از چراغ های مخفی کوچک یا چراغ حباب دار گرد استفاده کنید. این نوع از چراغ ها به طور مستقیم بر روی زمین قرار می گیرند و شبیه سنگ های درخشان هستند.

۵. تمام چراغ ها و لامپ هایی که در حوض و آب نما استفاده می شوند باید ضد آب باشند^۱.

۶. در صورتی که چراغ ها یا حباب های لامپ ها شکسته است، تعویض شود.

۷. نظافت و تمیزی لامپ ها، حباب ها و سایر وسایل به کار رفته در حوض باید در دوره های زمانی معین و به صورت مستمر انجام شود.

۸. اگر در کناره های حوض به منظور وضو گرفتن نمازگزاران شیر آب وجود دارد، رعایت نکات زیر در مورد آن ها ضروری است:

- جنس شیرها و لوله های آب رسانی از کیفیت خوبی برخوردار باشد. تا کمتر نیاز به تعویض باشد.

۱. بعضی شرکت ها نیز لامپ های شناور را به شکل های مختلف برای نورپردازی آب نما در حوض طراحی کرده اند. کیت های LED زیر آبی یک روش عالی در نورپردازی است و می تواند در انواع مختلف حوض یا آب نما استفاده شود. این نوع LED برای استفاده در زیر آب ساخته شده و همچنین ولتاژ کمی دارد بنابراین شما نباید نگران هدر رفتن انرژی باشید مخصوصاً با ساخته شدن لامپ های LED جدید که با مصرف برق بسیار کم می توانند ساعت ها کار کنند. لامپ های LED قابلیت تغییر رنگ دارند که با انداختن نور بر روی حوض یا آب نما می توانند یک تصویر لطیف و بدیع خلق کنند.

- طرح و رنگ شیرها و نیز مدل لوله‌ها متناسب با سازه حوض انتخاب شود.
- ضمن رعایت فاصله در نصب شیرها، حتی الامکان لوله‌های آب‌رسانی به صورت مخفی جایگذاری شوند.
- مراقبت از شیرها به صورت دائمی، نظافت و تمیزی آن‌ها و همچنین تعمیر یا تعویض آن‌ها در صورت خرابی و یا چکه کردن هم باید مورد توجه قرار گیرد.

آب سردکن

۱. بهترین مکان برای نصب آب سردکن، کنار دیوار حیاط و دور از حوض است. آب سردکن به هیچ عنوان نباید در فضای داخلی، ورودی یا در کفش‌داری مسجد نصب شود.
۲. نظافت و تمیزی آب سردکن‌ها جزء لاینفک زیبایی مسجد هستند. به خصوص اگر آب سردکن‌ها از جنس استیل باشند. در این صورت همیشه باید مانند آینه تمیز و درخشان باشند.
۳. شما می‌توانید برای محافظت از آب سردکن، به ویژه آب سردکن‌های غیر استیل، سایبانی را تهیه کرده و بر روی آن نصب کنید. توجه داشته باشید که از هر وسیله‌ای مثل کارتن، پالت و... نباید به عنوان سایبان استفاده کنید. بلکه سایبان باید به صورت مناسب، فنی و زیبا طراحی شود.
۴. باید توجه داشته باشید که مراقبت دائمی از شیرهای آب سردکن و عدم وجود نقص در اهرم‌های آن‌ها و بررسی لوله‌های آب و فاضلاب آب سردکن به منظور چکه نکردن و اسراف آب، یکی از مهم‌ترین نکات در رسیدگی به آب سردکن است.

۵. رسیدگی دوره‌ای به موتور آب سرد کن، توسط یک متخصص باتجربه و فنی، مهم‌ترین عامل عمر طولانی یک آب سرد کن است.

۶. تمیزی زیر شیرها، استفاده از لیوان یک بار مصرف - ترجیحاً کاغذی - برای نوشیدن آب و قرار دادن سطل زباله در پوش دار از جنس استیل در کنار آب سرد کن، هم در نظافت و هم در زیبایی مسجد مؤثر است.

۷. عدم نصب هرگونه برچسب، اعلامیه، تراکت و یا هر نوشته دیگر بر روی آب سرد کن علاوه بر دوام عمر آن، بر زیبایی مسجد هم می‌افزاید؛ بنابراین اگر یکی از موارد گفته شده، بر روی آب سرد کن نصب شده است، آن را جدا کنید.

فضای سبز

ایران کشوری با طبیعت‌های گوناگون است که در بعضی از مناطق آن می‌توان چندین نوع اقلیم با تفاوت در پوشش‌های گیاهی را مشاهده کرد؛ اما کمتر مسجدی را مشاهده می‌کنیم که از این ویژگی‌ها در درون خود داشته باشد. در دوران حاضر بیشترین اهتمام برای ساختن بنای مستحکم و مقاوم مسجد وجود دارد - که البته لازم و ضروری است - ولی توجه به سازگاری مسجد با طبیعت و کمک به حفظ محیط زیست هم باید مورد توجه قرار داشته باشد. اگر ما بتوانیم با هزینه‌ای کم و طراحی مناسب در هر مسجد یک فضای سبز به تناسب وسعت آن داشته باشیم، هم به زیبایی بیشتر آن افزوده‌ایم و هم در شهرهایی مثل تهران که مسئله آلودگی هوا به صورت جدی وجود دارد، گام مؤثر و مفیدی برای حل این معضل برداشته‌ایم. در این بخش پیشنهادهایی درباره طراحی فضای سبز، مثل استفاده از انواع

درختان مناسب یا گل‌ها، برای مساجدی که این امکان را دارند ارائه می‌شود. هر چند توصیه می‌شود سایر مساجد هم به فکر ایجاد فضای سبز در مسجد خود باشند.

● درخت‌ها

۱. با توجه به وضعیت اقلیمی، کم‌آبی و افزایش دما سالیانه کشور، انتخاب نوع فضای سبز برای مسجد، نکته مهمی است. فضای سبزی که هم زیبایی مسجد را تأمین کند و هم مصرف آب آن کم باشد. بدین منظور، هم می‌توانید از درختان گوناگون و هم از گل‌های مختلفی که در زیر به تعدادی از آن‌ها اشاره می‌شود، استفاده کنید. البته استفاده از درختان مثمر در فضای مسجد، با توجه رعایت نکات مربوط به رسیدگی به آن‌ها، اشکالی ندارد.

۲. کاج: کاج‌های همیشه‌سرسبز گزینه خوبی برای حیاط مساجد هستند. این درختان می‌توانند در مناطق زیستی مختلف با آب‌وهوای معتدل و نیمه‌گرمسیری زندگی کنند. عمر طولانی کاج‌ها می‌تواند در درازمدت برای مسجدارزش افزوده زیبایی و اصالت را به همراه داشته باشد.

۳. اکالیپتوس: اصل این درخت از استرالیا است. چوب این درخت بسیار سخت و در برابر پوسیدگی مقاوم است. اکالیپتوس شامل درختان یا درختچه‌های تک‌ساقه‌ای یا چند ساقه‌ای و همیشه‌سبز است. برگ‌های آن، حشرات موذی را دفع می‌کند. این نوع درخت برای نقاط دور حیاط مسجد، همچون کناره‌ها و حیاط پشتی مسجد مناسب است.

۴. زیتون: این درخت، از نوع گیاهان گلدار است. زیتون گیاهی همیشه‌سبز

با عمر زیاد است. در صورتی که تنه اصلی این درخت از بین برود، می تواند زندگی دیگری را دوباره آغاز کند.

۵. سرو: درخت سرو در دنیا به عنوان نماد ملی درخت ایران شناخته شده است. این درخت چهار فصل، همیشه سرسبز و استوار است و حتی در سرما هم پایداری زیادی دارد.

۶. طاووسی: درختی بسیار مقاوم است. درخت طاووسی گل های زرد رنگ و بسیار معطری دارد که تا خردادماه، به این درخت طراوت و نشاط می بخشد.

۷. سنجد: این درخت و نوع زینتی آن، در طراحی فضای سبز بسیار کاربرد دارند. مصرف آب این درخت نیز کم است.

۸. ابریشم مصری: گلی زیبا با گل های نارنجی و قرمز که در تابستان ظاهر می شود. این درخت، در شرایط خشکی و گرما مقاوم است و برای کاشت در مسجد مناسب هست.

۹. تاسر حد امکان درخت ها به نحوی کاشته شوند که از منظر سر در مسجد، گنبد مسجد برای افراد نمایان باشد و درختان مانع دیدن آن نباشند.

۱۰. حفاظت، نظارت و نظافت پس از کاشت درختان جزء ارکان زیبا ماندن مسجد است؛ بنابراین تنها با کاشتن درخت نمی توان مدعی بود به زیبایی مسجد کمک شده است.

۱۱. درختان مسجد و تنه آن ها به هیچ وجه مکان مناسبی برای نصب

بنا، پارچه و یا قرار دادن بلندگو و مواردی شبیه به این اقدامات نیستند.

۱۲. برای تمیزی ماندگار پای درختان می‌توانید باهماهنگی با شهرداری منطقه، سطل‌های زباله ثابت و نیمه ثابت را در نقاط مختلف حیاط، مستقر کنید. با این اقدام هم از پخش زباله در حیاط مسجد جلوگیری شده و هم به فرآیند زیباسازی و زیبامانی مسجد در طول زمان کمک می‌شود.

کف‌سازی

اگر کف پوش حیاط مسجد آسفالت است و یا از چند نوع کف پوش متفاوت استفاده شده است، یکی از گام‌های مهم یکسان‌سازی کف مسجد است. برداشتن این گام می‌تواند مشکلات زیادی را در مسجد (مانند ورود خاک و غبار به داخل مسجد - سهولت استفاده سالمندان و ...) مرتفع کند. البته در زیبایی آن نیز، تأثیر قابل توجهی دارد.

۱. در خرید و تعویض مصالح کف حیاط، تناسب میان رنگ و طرح مصالح با سایر اجزاء حیاط مورد توجه قرار داشته باشد.

۲. اگر قصد دارید از مصالح رنگی استفاده کنید، مصالح کرم و قهوه‌ای کم‌رنگ، گزینه‌های مناسبی می‌توانند باشند.

۳. برای حیاط مسجد از سنگ‌های مرمر یا هر نوع مصالحی که در برابر سایش و سُر خوردگی، مقاومت ایجاد نمی‌کند، استفاده نکنید. در غیر این صورت ممکن است حضور سالمندان و کودکان در مسجد، با اتفاقات تلخ و ناگواری همراه شود.

۴. از طیف‌های زیاد و متنوع موزاییک‌ها هم می‌توانید در کف پوشی حیاط

مسجد استفاده کنید.

دیوارهای مشرف به حیاط مسجد

یکی از بخش‌های اصلی حیاط مسجد، دیوارهای آن است. نمای دیوار حیاط مسجد، می‌تواند از سنگ، کاشی، آجر و یا به صورت ساده و با استفاده از سیمان یا ترکیبی از مصالح ساخته شده باشد. در هر صورت رعایت نکات زیر در مورد این دیوارها ضروری است:

۱. در صورت شکستگی یا لق شدن کاشی، سنگ، آجر و یا از بین رفتن و تراش خوردن سیمان دیوار در بخش‌های مختلف آن، نسبت به تعمیر، ترمیم و رفع هر گونه عیب یا نقص دیگر آن توجه داشته باشید.

۲. در صورتی که بندهای میان کاشی‌ها، آجرها یا سنگ‌ها از بین رفته باشد، آن‌ها را مجدداً بند کشی کنید.

۳. در صورتی که بخشی از دیوار یا همه آن نمای سیمانی دارد شما می‌توانید با رنگ زدن آن و نگارش آیات و روایات متناسب با موضوع مسجد زیبایی بیشتری ایجاد کنید.

۴. در استفاده از رنگ‌ها، به چشم‌نوازی و تناسب آن با فضای مسجد توجه داشته باشید.

۵. در صورتی که مسجد شما دیوار نوشته‌ای دارد که رنگ آن به مرور زمان از بین رفته و یا کم‌رنگ شده است، نسبت به رنگ آمیزی مجدد آن اقدام کنید.

۶. تمیز کردن و نظافت دیوارهای سنگی، آجری و یا کاشی کاری شده باید

به صورت مستمر و مثلاً در دوره‌های سه‌ماهه، انجام شود.

۷. جمع‌آوری میخ‌ها، پیچ‌ها، خرده چسب‌ها و هر گونه پارچه نوشته، بنر و برگه‌های اطلاعاتی از روی دیوار باید در اولویت قرار داشته باشد.

۸. جمع‌آوری ریشه‌های لامپ، از روی دیوارهای حیاط مسجد هم باید مورد توجه قرار گیرد. ریشه‌های لامپ باید بلافاصله پس از مناسبت‌ها از روی دیوارهای مسجد یا فضای حیاط، جمع‌آوری شوند.

۹. استفاده از ریشه‌های لامپ به جهت نورپردازی حیاط ضمن بالابردن هزینه‌های مربوط به نگهداری، مراقبت، برق و...، اقدامی غیر کارشناسی نیز هست.

۱۰. شما می‌توانید محل‌هایی را برای نصب پارچه، بنر یا پرچم بر روی دیوار، مشخص کنید ولی توجه داشته باشید که پس از پایان هر مراسم باید نسبت به جداسازی آن‌ها از دیوار حیاط مسجد اقدام شود.

۱۱. نصب پرچم‌های متعدد و دائمی بر روی دیوار مسجد، به مرور زمان موجب نازیبایی و هم موجب از بین رفتن دیوار مسجد خواهد شد.

۱۲. پیشنهاد می‌شود: در مکانی مشخص و مناسب یک پرچم اهتزاز - مثلاً پرچم مقدس جمهوری اسلامی ایران - را به‌طور دائمی نصب کنید و در مناسبت‌های مختلف، پرچم‌های متناسب با مناسبت رادر محل‌های از قبل مشخص شده بر روی دیوار نصب کنید.

۱۳. سیم‌های برق یا سایر سیم‌هایی که از روی دیوار عبور داده شده‌اند رادرون داکت‌های مخصوص قرار دهید.

۱۴. نصب چراغ‌های حباب‌دار در صورت عدم وجود آن بر روی دیوار و یا تعویض لامپ‌های سوخته و حباب‌های شکسته آن، ضمن کمک به نورپردازی حیاط، زیبایی محیط مسجد را هم افزایش می‌دهد.

نورپردازی

عوامل مؤثر در زیباسازی مسجد، رنگ، آب و نور است. نور، جلوه «الله نور السموات والارض» است که حضورش در مسجد تجلی‌گر نورالله و نقش آن کاستن از سردی سنگ و بنا است.

در حقیقت هدف از نورپردازی مساجد، تکریم و حفظ شخصیت مساجد، ترویج وزنده‌نگه‌داشتن هویت و شخصیت آن‌ها، زیباسازی و ارتقاء کیفیت نورپردازی مساجد به عنوان قلب روشن محلات، پیش‌گیری از اجرای طرح‌های نامطلوب، کم‌ارزش و ناهماهنگ باشخصیت مسجد و ارائه یک چارچوب و راهنمای کلی برای نورپردازی مساجد است.

در این بخش بر خلاف سایر بخش‌ها، امکان ذکر ایده‌های خاص و عمومی وجود ندارد؛ چراکه نورپردازی در مساجد اقدامی تخصصی است که باید توسط متخصصین و طراحان خلاق صورت پذیرد. متخصصین نورپردازی مکان‌هایی خاص در مسجد را شناسایی می‌کنند و برای برجسته‌نگاری آن‌ها اقدام به نورپردازی‌های مناسب می‌کنند.

البته در برخی از مساجد، نورپردازی‌های مناسبی وجود دارد که متأسفانه بابت توجهی در رسیدگی به آن‌ها یا عدم تعویض لامپ‌های سوخته آن‌ها، استفاده درستی از آن‌ها صورت نمی‌پذیرد.

توجه داشته باشید که نورپردازی از گام‌های نهایی زیباسازی مسجد است؛ و پیش از آن باید اقدامات فنی و عمرانی مسجد به پایان رسیده باشد.

نصب تابلوی راهنمای مسجد

برای سهولت استفاده از قسمت‌های مختلف مسجد برای مراجعه‌کنندگان و ایجاد نظم، نکات زیر را مدنظر قرار دهید:

۱. از تیرک‌ها و تابلوهای چوبی یا فلزی مناسبی برای مشخص کردن مکان‌ها و مسیرهای مختلف در مسجد استفاده کنید.

۲. رنگ تابلوها و تیرک‌ها متناسب با رنگ‌های موجود در محیط انتخاب شود. رنگ‌های آبی لاجوردی یا سبز تیره برای تابلوها یا تیرک‌ها پیشنهاد می‌شود.

۳. محل قرار گرفتن تابلوهای راه‌نما، سمت راست مسیر ورودی به مسجد است؛ و دقت کنید که تابلوها در کناره درختان و یا پشت در اصلی استقرار نیابند که مشاهده آن‌ها برای مراجعه‌کنندگان سخت باشد.

سرویس بهداشتی

یکی از بخش‌های مهم و لازم در مسجد، سرویس‌های بهداشتی است. سرویس‌های مساجد ما عموماً وضعیت خوبی ندارند و یا وضعیتی مشابه دیگر سرویس‌های عمومی دارند و این در شأن مسجد و خانه خداوند نیست. نظافت و زیبایی این بخش، به جهت تأکیدهای متعدد آموزه‌های دینی به امر نظافت و پاکیزگی، همت و تلاش بیشتری را می‌طلبد.

اما اگر در مسجد فضایی برای سرویس بهداشتی وجود دارد و این فضا در حیاط، طبقه زیرین یا نقطه‌ای دیگر از مسجد است، نکات عمومی و اختصاصی زیر را در مورد آن مورد توجه قرار دهید:

● نکات عمومی

۱. تعداد اتاقک‌ها و شیرهای آب برای شستشوی دست‌ها و وضو گرفتن، باید به تناسب فضا و جمعیت شرکت‌کننده در اقامه نماز، تدارک شود.
۲. در صورتی که سرویس بهداشتی، خارج از فضای مسجد باشد، نیاز به ایمنی، حفاظت و رسیدگی بیشتر دارد. این گونه سرویس بهداشتی‌ها باید با یک تابلوی خاص و یک نشانه‌گذاری برای نمازگزاران مسجد مشخص باشد.
۳. تجهیز این گونه سرویس بهداشتی‌ها به دوربین مداربسته برای نظارت و حفاظت بیشتر و پیشگیری از حوادث احتمالی امری ضروری است.^۱
۴. سرویس بهداشتی‌های داخل مسجد، به جهت در دید بودن، رفت‌وآمد بیشتر و تسلط و احاطه بر آن‌ها، نیازی به این حجم از حفاظت و نظارت ندارند ولی در این نوع از سرویس بهداشتی‌ها تدابیر مخصوص به آن‌ها باید مورد توجه قرار گیرد.

● نکات اختصاصی

در این بخش، به اجزاء مورد نیاز یک سرویس بهداشتی مطلوب می‌پردازیم:

● در ورودی و پله‌ها

۱. اگر سرویس بهداشتی مسجد دارای در ورودی است؛
 - در ورودی آن باید همیشه تمیز و به‌دور از هر گونه آلودگی باشد.
 - با یک رنگ مناسب و متناسب با محیط رنگ شود. پوشیدگی‌ها یا

۱.. البته این امر در اولویت نیست و باید با توجه به بودجه مسجد و اولویت‌های دیگر نسبت به ایجاد آن اقدام کرد.

زنگ زدگی های آن ترمیم شود.

- اگر در ورودی دارای شیشه است؛ شیشه آن باید شفاف باشد به گونه ای که مجموعه سرویس بهداشتی و وضوخانه از بیرون قابل رؤیت باشد. چنانچه شیشه شکسته باشد، حتماً تعویض شود.
- بهتر است در ورودی سرویس بهداشتی همیشه باز باشد ولی چنانچه قرار است در بعضی از مواقع در بسته باشد، از یک قفل مناسب و بدون عیب استفاده شود. کلید قفل هم در اختیار خادم مسجد قرار داشته باشد.

۲. پله های ورودی سرویس بهداشتی هم باید همواره تمیز، خشک و بدون شکستگی یا لقی در سنگ یا اجزاء دیگرش باشد.^۱

۳. ضروری است برای استفاده سالمندان و معلولین از بالا برو یا در صورت امکان از یک سطح شیب دار برای ورود به سرویس بهداشتی استفاده شود.

۴. در بالای سر در ورودی سرویس بهداشتی یک چراغ مناسب نصب شود. برای این کار می توانید از یک لامپ کم مصرف حباب دار استفاده کنید.

• کفش کن و ورودی

یک از کارهایی که به نظافت و بهداشت بهتر و بیشتر سرویس های بهداشتی کمک می کند، تعبیه مکانی برای کفش کن و قرار دادن دمپایی برای ورود به سرویس ها است. این امر موجب تسهیل وضو و نظافت مجموعه سرویس ها می شود. ضمن آنکه نماز گزاران می توانند چنانچه تمایل داشته باشند، پاهای

۱.. توضیحات مربوط به پله در بخش ورودی مسجد بیان شد.

خودشان رانیز بشویند. برای این کار:

۱. یک جاکفشی مناسب و محکم برای قرار دادن کفش های نماز گزاران تهیه کنید.
۲. به تعداد شیرهای وضوخانه و اتاقک های سرویس بهداشتی، دمپایی تهیه کنید.
۳. یک کفش پوش پلاستیکی هم به اندازه محل کفش کن تهیه کنید. در این قسمت به هیچ عنوان از تکه موکت، فرش یا پلاستیک استفاده نکنید.
۴. در مورد سرویس بهداشتی قسمت بانوان نیز ضمن رعایت نکات قبلی، حتماً یک پرده برزنتی مناسب و یک تکه تهیه کنید.
۵. اگر پرده یا برزنت آن دچار پوسیدگی، پارگی و یا هر عیب دیگری شده که قابل اصلاح نیست، نسبت به تعویض آن اقدام کنید.
۶. توجه داشته باشید استفاده از پارچه های نازک، غیر متعارف، وصله شده و مواردی شبیه به این ها موجب نازیبایی مسجد خواهد شد.

● کاشی و سرامیک

اگر سرویس های بهداشتی مسجد دارای کاشی و سرامیک در دیواره ها و کف نیستند، پوشاندن آن ها با کاشی و سرامیک ضروری است؛ این امر هم از جنبه زیبایی و هم از جهت بهداشتی و نظافت بسیار با اهمیت است. در انتخاب رنگ و طرح کاشی هم پیشنهاد می شود به عوامل مختلفی مثل مقاومت در برابر لغزش، زیبایی، دوام و شستشوی آسان آن ها توجه شود. اما اگر سرویس بهداشتی مسجد دارای کاشی و سرامیک است برای زیبایی و

نظافت آن‌ها، نسبت به رعایت موارد زیر توجه داشته باشید:

۱. تعویض کاشی‌های شکسته شده و ترک‌دار؛ برای این کار لازم است:

- با چکش سبک به گوشه کاشی شکسته شده، ضربه زده و آن را خرد کرد.

- بعد از جمع‌آوری کامل کاشی، آن قسمت را کاملاً تمیز کرده و پس از ریختن مقدار مناسبی چسب کاشی، کاشی جدید را نصب کنید.

- در نهایت با چکش چوبی^۱ به آرامی به گوشه‌های آن ضربه بزنید تا به خوبی بچسبد.

۲. کاشی‌های لق شده اگر به سرعت اصلاح نشوند ممکن است به سایر کاشی‌ها هم آسیب وارد کنند و باعث برهم خوردن زیبایی سرویس‌ها شوند. برای برطرف کردن لقی کاشی‌ها، به مواد زیر نیاز است:

- چسب بتون^۲، گان^۳ برای چسب، دریل، وزنه، دستمال تمیز، اسفنج و مخلوط آب و صابون

نحوه انجام کار این گونه است:

در ابتدا باید کاشی لق را پیدا کنید. برای این کار می‌توانید از راه رفتن بر روی سطح کاشی‌های کف یا ضربه زدن به کاشی‌های دیوار کمک بگیرید. کاشی‌های لق صدای پوکی دارند.

بعد از پیدا کردن کاشی لق، با استفاده از دریل در چهار طرف کاشی یا کاشی‌های لق و بر روی درز آن‌ها سوراخ‌هایی را ایجاد کنید. دقت کنید که عمق این سوراخ‌ها نباید زیاد باشد^۴.

۱.. تَخمَاق

۲.. نوع تیوبی آن مناسب‌تر است.

۳.. gun

۴.. عمق دوسانت کافی است.

پس از ایجاد سوراخ، باید چسب را داخل گان گذاشته و سر گان را داخل سوراخ‌های ایجاد شده قرار دهد؛ و داخل سوراخ‌ها را پر کند. بعد از این کار لازم است، روی کاشی‌ها، با وزنه پوشانده شود. بعد از قرار دادن وزنه ممکن است مقداری از چسب‌ها بیرون بریزد که برای پاک کردن آن‌ها می‌توانید از اسفنج آغشته به آب و صابون استفاده کنید.

۳. به علت استفاده زیاد از سرویس‌های بهداشتی، کف این سرویس‌ها و اتاق‌های توالت باید به صورت مستمر نظافت شوند. انتخاب دوره‌های زمانی نظافت سرویس‌های بهداشتی با توجه به میزان استفاده از آن‌ها تعیین می‌شود. ولی نظافت آن‌ها به صورت هفتگی امری مطلوب است.

۴. توجه داشته باشید که کف سرویس‌های بهداشتی باید با استفاده از تی نخ‌ی خشک شوند.

۵. نظافت و شستشوی کاشی‌های دیوار سرویس بهداشتی هم باید به صورت مستمر و در فواصل زمانی معین صورت پذیرد. انجام کارهایی مثل پاک کردن درزها، دوغاب کاشی‌ها و زدودن لک‌ها و کثیفی‌های موجود بر روی کاشی‌ها، نمای زیبایی را به وجود می‌آورد.

۶. توجه داشته باشید، کاشی‌های اطراف هواکش باید به صورت ویژه و با مواد شوینده نظافت و تمیز شوند.

۷. در صورتی که دوغاب میان کاشی‌ها آسیب دیده و میان کاشی‌ها خالی شده است، ضروری است دوغاب در میان آن‌ها ریخته شود و پس از خشک شدن آن‌ها، کاشی و سرامیک‌ها به وسیله پاک‌کننده، تمیز و براق شوند.

۸. اگر در سقف یا دیوارهای سرویس‌های بهداشتی در مساجدی که نمای گچ دارند، رگه‌هایی از رطوبت زدگی وجود دارد، برای رفع آن لازم است:

- ابتدا ریشه رطوبت را پیدا کنید. ریشه رطوبت، عموماً ترکیدگی یا نشت لوله‌های توکار است.
- بعد از برطرف کردن ریشه رطوبت، دیوار را با گچ ترمیم کنید.

۹. اگر برای سقف سرویس بهداشتی از مدل‌های مختلف سقف‌های پیش‌ساخته استفاده شده است، دقت کنید لوله‌های آب یا فاضلاب از بیرون قابل رؤیت نباشند.

۱۰. اگر قطعه‌های سقف به هر دلیلی ناقص شده، جایگزینی برای آن در نظر بگیرید.

۱۱. اگر به جهت زیبایی سقف سرویس بهداشتی و پوشاندن لوله‌ها، لازم است از پوشاننده‌های کاذب استفاده کنید، علاوه بر ایجاد سقف کاذب، می‌توانید با در نظر گرفتن داکت‌های تأسیساتی و حفاظ‌های چوبی و ام‌دی‌اف‌ی که قابلیت باز و بسته شدن دارند، نمای زشت این لوله‌ها را کور کنید.

• هواکش

در بسیاری از سرویس‌های مساجد به منظور تهویه هوا از هواکش یا فن در اندازه‌های مختلف استفاده می‌شود. برای دوام و زیبایی آن‌ها به نکات زیر توجه کنید:

۱. نظافت و پاک‌سازی بدنه و پره‌های هواکش و فن از آلودگی.

۲. در صورتی که عمر مفید هواکش یافن پایان یافته یا صدای ناخوشایندی را ایجاد می‌کند، نسبت به تعویض آن‌ها اقدام شود.

۳. چنانچه مسیر هواکش مسدود است نسبت به رفع مسدودی آن اقدام شود.

۴. به علت رطوبت موجود در فضای سرویس‌ها همه سیم‌های برق از جمله سیم برق مربوط به هواکش حتماً باید از داخل داکت‌های مخصوص عبور داده شوند.

● آینه

۱. آینه‌های سرویس‌ها پس از یک یا دو سال استفاده معمولاً به علت رطوبت در سرویس‌ها دچار فرسودگی شده و شفافیت خود را از دست می‌دهند. در این صورت لازم است تعویض شوند.

۲. اگر قاب آینه‌ها به خصوص قاب‌های فلزی هم دچار فرسودگی یا زنگ‌زدگی شده و قابل ترمیم نیستند باید تعویض شوند.

۳. شکستگی آینه‌ها، زنگ‌زدگی یا کهنگی گیره‌های نگه‌دارنده آینه، لق زدن و یا کج ایستادن آینه‌ها، جزء مواردی است که باید نسبت به تعویض یا ترمیم آن‌ها اقدام کرد.

۴. آینه‌های موجود در سرویس‌های بهداشتی باید به صورت مستمر و در فاصله‌های زمانی کوتاه با دستمال مناسب بدون پرز تمیز شوند.

۵. در سرویس‌های بهداشتی هم می‌توان به تعداد شیرهای وضوخانه آینه نصب کرد و هم می‌توان آینه‌ای بزرگ در قسمت وسط شیرها قرار داد.

● شیرآلات

به منظور رسیدگی و نظافت شیرآلات سرویس‌های بهداشتی نکات زیر را مدنظر قرار دهید:

۱. در صورت امکان تمامی شیرها آلات سرویس بهداشتی و متعلقات آنها، از یک نوع و مدل باشند.

۲. شیرآلات و شلنگ سرویس‌ها، باید در فواصل زمانی معین و به صورت مستمر نظافت شوند.

۳. برای تمیز کردن شیرهای سرویس بهداشتی بهتر است از سرکه استفاده شود؛ شستشوی با مواد شیمیایی لعاب روی شیرها را از بین می‌برد و دیگر آنها مانند گذشته براق نخواهد شد.

۴. به منظور جلوگیری از نشتی، هرز شدن مهره‌های شیرها و خرابی علمی شیرها، شیرآلات داخل اتاقک‌ها یا وضوخانه باید به صورت دوره‌ای بازبینی شوند.

۵. چنانچه دستگیره نگه‌دارنده شلنگ در اتاقک‌ها وجود ندارد باید نصب شود و در فواصل زمانی مختلف نسبت به سالم بودن آن اطمینان حاصل شود.

۶. اگر شلنگ‌های اتاقک‌ها مشکلاتی مثل پارگی، سوراخ بودن و... دارد، باید تعویض شود. نظارت بر سالم بودن شلنگ‌ها هم ضروری است.

۷. از پوشاندن سوراخ شلنگ‌ها با پلاستیک، چسب، نوار تفلون یا پارچه به شدت پرهیز کنید.

۱.. مثل شلنگ‌های داخل اتاقک‌ها و نگه‌دارنده آنها

۸. در صورتی که در سرویس‌های بهداشتی از آفتابه استفاده می‌شود از سالم بودن، تمیزی و عدم آلودگی آن‌ها اطمینان حاصل کنید.

۹. وجود لوله‌های زنگ‌زده در سرویس‌های بهداشتی منظره زشتی را ایجاد می‌کنند. سعی کنید آن‌ها را با هزینه اندک با لوله‌های نسل جدید تعویض کنید.

۱۰. اگر امکان تعویض لوله‌ها وجود ندارد، آن‌ها را رنگ کنید. رنگ سفید برای سرویس‌های بهداشتی رنگ مناسبی است.

۱۱. چنانچه لوله‌های آب یا شیرها چکه می‌کنند، نسبت به تعمیر آن‌ها اقدام شود.

۱۲. به‌طور کلی مشکل اصلی چکه کردن شیرهای آب مربوط به واشرهای مغزی آن است؛ اما اگر با تعویض واشر هم مشکل چکه کردن شیر آب برطرف نشد، باید مغزی شیر را با یک مغزی نو تعویض کنید.

۱۳. هیچ‌گاه برای دلایلی مثل عدم سرقت شیرها و سایر وسایل سرویس بهداشتی آن‌ها را درون محفظه‌های آهنی و... قرار ندهید که جدای از سایر اشکالات شأنی و شئونی در مسجد، زیبایی سرویس را تحت تأثیر خود قرار می‌دهد.

۱۴. هر سرویس باید مجهز به فلاش‌تانک باشد. فلاش‌تانک‌ها ابزار خوبی برای نظافت کاسه‌های توالت هستند. اگر اتاقک‌های سرویس بهداشتی فلاش‌تانک دارد یا قصد خرید فلاش‌تانک دارید به نکات زیر توجه داشته باشید:

- لوله‌های فلاش‌تانک و بست آن‌ها باید محکم باشند.

- شناور فلاش تانک باید تنظیم باشد و به صورت دوره‌ای مورد بررسی قرار گیرد.
- می‌توانید یک تکه سنگ یا آجر را در کف مخزن فلاش تانک قرار دهید تا به میزان کمتری آب مصرف شود.
- شیر ورودی آب فلاش تانک هم باید به صورت دوره‌ای مورد بازبینی قرار بگیرد تا نشتی و خرابی نداشته باشد.
- برای استفاده آسان‌تر و همچنین عمر بیشتر دستگیره فلاش تانک، می‌توانید از یک آویز مناسب برای دسته آن استفاده کنید.
- نظافت و تمیزی داخل و بیرون فلاش تانک هم باید به صورت مستمر و دوره‌ای انجام بگیرد.

● مایع‌دانه‌های دستشویی

۱. اگر از پخش‌کننده مرکزی به همراه چند خروجی، برای استفاده افراد از مایع دستشویی استفاده می‌کنید باید توجه داشته باشید که:
 - لوله‌های انتقال دهنده مایع دستشویی را به صورت منظم از زیر قاب استیل یا قاب‌های پلاستیکی عبور دهید تا سرویس زیباتر به نظر برسد.
۲. اگر تنها یک خروجی برای مایع دان وجود دارد یک سطل خالی برای کثیف نشدن کف سرویس بهداشتی زیر مایع دان قرار دهید.
۳. اگر در سرویس بهداشتی مسجد کنار هر شیر یک مایع دان وجود دارد، می‌توانید در هنگام خرید، همه آن‌ها را از یک نشان تجاری و به یک شکل واحد تهیه کنید.

۴. مایع‌دان‌ها همواره باید پر باشند و شیر آن‌ها هم محکم باشد تا از چکه کردن مایع و اسراف و کثیفی وضوخانه جلوگیری شود.

۵. به خاطر داشته باشید به جهت رعایت مسائل بهداشتی و تمیزی سرویس بهداشتی‌ها هیچ‌گاه از صابون و جابابونی در سرویس‌ها استفاده نکنید.

● خشک‌کن برقی

برای سرویس بهداشتی و در جنب وضوخانه یکدستگاه خشک‌کن برقی تهیه کنید. این اقدام علاوه بر جلوگیری از اسراف دستمال کاغذی، موجب زیبایی سرویس‌ها نیز خواهد شد.

استفاده از خشک‌کن برقی در فصل سرما برای کمک به سالمندان و کودکان نیز مناسب است؛ چراکه مانع از سرما خوردن آن‌ها می‌شود.

● سطل آشغال

۱. برای سرویس بهداشتی و در راهرو و سالن اصلی بنا به وسعت و نیاز آن، سطل‌های آشغال سفید، بزرگ، ثابت - غیر قابل انتقال - و در دار تهیه کنید.

۲. برای هر کدام از اتاقک‌ها هم به همین ترتیب و سطل‌های کوچک‌تر از همان مدل باید تهیه شوند تا در دسترس افراد باشند.

۳. قرار دادن این مدل از سطل آشغال‌ها در قسمت بانوان نیز الزامی است.

۴. نکته‌ای که در بسیاری از مساجد باعث نازیبایی سرویس‌ها می‌شوند، استفاده از نایلون مشکی نامتناسب با اندازه سطل‌ها است. برای دچار نشدن به چنین مشکلی می‌توانید از نایلون‌های بی‌رنگ و به اندازه سطل استفاده کنید.

۵. سطل آشغال‌ها موجود در سرویس‌های بهداشتی در صورت شکستگی یا فرسودگی باید تعویض شوند.

● لباس آویز

در کنار وضوخانه وجود لباس آویز ضروری است. اگر سرویس مسجد شما دارای این امکان است، به کیفیت حضور آن هادقت کنید:

۱. اگر رنگ زده است رنگ کنید و یا اگر شکسته است آن‌ها را تعویض کنید.

۲. لباس آویز وضوخانه، بالای قسمت روشویی‌ها قرار نداشته باشد.

۳. وجود لباس آویز در داخل اتاقک‌ها، هم ضروری است و هم باعث زیبایی می‌شود.

۴. اگر لباس آویزهای داخل اتاقک از نظر نوع و طرح بالباس آویزهای وضوخانه هماهنگ باشد، زیبایی بیشتری در محیط سرویس بهداشتی به وجود می‌آید.

۵. در خرید لباس آویزها توجه داشته باشید، علاوه بر زیبایی، استحکام آن‌ها نیز بسیار مهم است.

● اتاقک مخصوص وسایل نظافت

۱. به منظور نگهداری مناسب از وسایل و امکانات مورد نیاز نظافت سرویس‌های بهداشتی و نیز حفظ نظم و زیبایی، یکی از اتاقک‌های سرویس بهداشتی را با پالت مسطح کرده و وسایل نظافتی مثل شلنگ، مواد شوینده، دستمال‌ها و مواردی شبیه به این‌ها را در آن قرار دهید.

۲. در این اتاقک باید قفل بوده و کلید آن در اختیار خادم باشد.

۳. اگر میزان سرویس‌ها کم است و نمی‌توانید یکی از اتاقک‌ها را به این امر اختصاص دهید، حتماً فضای دیگری را برای این کار در نظر بگیرید.

● دستگاه خوشبوکننده هوا

برای سرویس‌های بهداشتی می‌توانید از دستگاه‌های خوشبوکننده هوا هم استفاده کنید. به این منظور می‌توانید:

۱. به ازای هر ۲۰ متریک خوشبوکننده تهیه کنید و آن را در گوشه‌ها و کنج‌های دیواره‌های سرویس نصب کنید.

۲. می‌توانید با توجه به فضای سرویس‌های بهداشتی مسجد، از دو نوع برقی و باتری خور دستگاه خوشبوکننده موجود در بازار استفاده کنید.

۳. اسپری این دستگاه‌ها باید به صورت هفتگی بازبینی و به محض اتمام تعویض شود.

● تابلو اعلانات

۱. در بسیاری از سرویس‌های مساجد احادیث و توصیه‌ها به صورت بسیار نامنظمی بر روی آینه یا یک برگه A4 نوشته شده است و بر روی کاشی‌ها و آینه‌ها چسبانده شده است. در گام اول تمامی این برگه‌ها را جمع کنید.

۲. در گام دوم و برای رفع این نازیبایی‌ها می‌توانید، یک تابلو اعلانات به رنگ روشن و متناسب با کاشی‌های سرویس‌ها تهیه کنید؛ و با نصب آن در کنار وضوخانه یا در ورودی سرویس، تمامی توصیه‌ها را به شکلی مرتب روی آن درج کنید.

۳. از نصب دعای توصیه شده هنگام وضو بر روی آینه و غیره پرهیز کنید؛

و اگر قصد دارید آن را در قسمت آینه‌ها نصب کنید: آن را با یک قاب چوبی زیبا تزئین کرده و در میان دو آینه - اگر آینه‌ها جدا هستند - و یا در سمت راست و چپ آینه - اگر آینه یکسره وجود دارد - نصب کنید.

● در اتاق‌ها

در اتاق‌ها به علت برخورد آب به آن‌ها بسیار در معرض رطوبت زدگی هستند.

۱. اگر در سرویس بهداشتی مسجد شما دچار زنگ زدگی شده‌است، باید به‌وسیله یک آهن‌گر در پی ترمیم آن باشید و پس از ترمیم آن‌ها را رنگ بزنید.

۲. رنگ در اتاق‌ها اگر روشن باشد فضای داخل سرویس‌ها را روشن‌تر و زیباتر می‌کند.

۳. هرگونه مشکل موجود در در اتاق‌ها، از جمله: تاب داشتن درب‌ها، خوب بسته نشدن، خرابی یا شل بودن دستگیره‌ها، خرابی یا گیر داشتن قفل‌ها را به‌سرعت برطرف کنید؛ و با بازدیدهای دوره‌ای از سالم بودن درب‌ها اطمینان حاصل کنید.

۴. چنانچه در اتاق‌ها دارای شیشه هستند، همواره تمیز و سالم باشند. شیشه‌های شکسته یا ناقص را تعویض کنید.

۵. برای پاک کردن نوشته‌های روی درب‌ها حتماً از اسپری‌های هم‌رنگ در استفاده شود.

۶. از نوشتن هرگونه پیام و توصیه روی در اتاق‌ها به‌شدت بپرهیزید.

۷. هر نکته‌ای که باید در سرویس مورد توجه مراجعه‌کنندگان قرار بگیرد

محل آن تابلو اعلانات سرویس بهداشتی است.

● روشنایی سرویس بهداشتی

روشنایی یکی از مهم ترین عناصر در زیبایی هر فضا است. در سرویس بهداشتی نیز نورپردازی اهمیت خاص خود را دارد؛ در یک نورپردازی کامل و کافی دقت افراد هنگام امورات بهداشتی و طهارتی بیشتر می شود و همچنین تأثیر زیادی در سر نخوردن و آسیب ندیدن فرد در سرویس بهداشتی مسجد دارد. زمانی که به نورپردازی سرویس بهداشتی می پردازید این موارد را در نظر بگیرید:

۱. در اطراف آینه های وضوخانه باید نورپردازی کامل و کافی وجود داشته باشد. بهترین روش، نصب نورهای متعدد در حواشی آینه است و اگر فضا این اجازه را به شما نمی دهد توصیه می شود از یک چراغ در بالای آینه استفاده کنید.

۲. نصب تنها یک چراغ سقفی در سرویس بهداشتی مناسب نیست؛ زیرا بر روی صورت فردی که روبه روی آینه ایستاده، سایه ایجاد می کند.

۳. قسمتی که اتاقک ها در آنجا قرار دارند، نیاز به یک نورپردازی کافی و مناسب دارد. به این نکته توجه داشته باشید.

۴. نصب یک چراغ مناسب یا لوستر سقفی در مرکز سرویس بهداشتی، نور لازم برای قسمت های دیگر سرویس بهداشتی را تأمین می کند.

۵. هنگام خرید لامپ ها اطمینان حاصل کنید که آن لامپ نور سفید شفاف و خالصی را از خود ساطع کند نه نوری که ته رنگ زرد دارد.

۶. برای لامپ ها می توانید از لامپ های ال ای دی LED استفاده کنید.

۷. نصب دیمر^۱، در نورپردازی سرویس بهداشتی بسیار توصیه می‌شود؛ با استفاده از دیمر می‌توانید میزان و شدت نور را با توجه به شرایط، تنظیم و کنترل کنید که در این صورت مقدار زیادی در مصرف انرژی صرفه‌جویی می‌شود.

۸. همان‌طور که قبلاً بیان شد برای سیم‌کشی داخل سرویس بهداشتی‌ها حتماً از داکت استفاده شود.

• ورودی‌های بدون حیاط

در ورودی‌های ساده، نماکاری مسجد بسیار مهم است. در این ورودی‌ها نما باید به شکلی باشد که طراحی آن، فرد و نگاه‌آور را به سمت در ورودی مسجد هدایت کند. در واقع نمای مناسب با ایجاد آرامش برای افراد، آن‌ها را آماده ورود به فضای معنوی مسجد می‌کند. به همین جهت نماکاری شلوغ و پیچیده، جدای از نازیبایی، ذهن را دچار تشویش و سردرگمی می‌کند. رعایت نکات زیر می‌تواند به شما در زیباسازی ورودی‌های بدون حیاط کمک کند:

۱. از نمای کاشی، آجر و یا تلفیقی از هر دو برای ورودی‌های ساده و با حداقل فضا، استفاده کنید.

۲. در مساجدی که از در ورودی تا شبستان اصلی مسجد دالان وجود دارد، دیواره دالان می‌تواند گزینه مناسبی برای نماکاری با کاشی یا آجر باشد.

۳. اگر بر روی دیوارها و سقف دالان، تزئینات مختلف و غیر ضرور وجود

۱. دیمر وسیله‌ای است که در مدار به صورت سری قرار می‌گیرد می‌تواند ولتاژ را کنترل کند. از این وسیله در جهت کم‌وزیاد کردن نور لامپ‌ها استفاده می‌شود.

دارد، آن‌ها را جمع‌آوری کنید. مثل میخ‌های بدون استفاده‌ای که مربوط به مراسمات گذشته است، یا چسب‌های باقیمانده از پوسترهایی که قبلاً نصب شده بودند.

۴. اگر دیوارهای دالان پیش از این با کاشی، آجر و یاسنگ نماکاری شده‌اند، نسبت به ترمیم نقص‌ها یا بهسازی و نوسازی بخش‌های خراب آن اقدام کنید

۵. شما می‌توانید با مشورت و بهره‌گیری از نظرات کارشناسان، سقف دالان را نیز با شکل و طراحی مناسب، زیبا کنید. ایده‌هایی مثل استفاده از سقف کاذب، بهره‌گیری از وسایل تزئینی متناسب با شأن مسجد و یا یک گچ‌کاری ساده می‌تواند، فضای دالان را شوق‌انگیز و زیبا کند.

۶. اگر در ورودی مسجد یا دالان، سیم‌ها و کابل‌های برقی و مخابراتی، به صورت نامرتب از روی سقف یا دیوار عبور کرده‌اند، آن‌ها را در داکت‌های پوشاننده داخل کنید.

« فصل دوم: فضای داخلی مسجد

محل اقامه نماز یا شبستان اصلی مسجد، محور نکات مطرح شده در این بخش است. به جهت آنکه بیشترین زمان حضور نمازگزاران در این محیط و فضای معنوی و عبادی است، نیاز به بیان نکات تأسیسی یا اصلاحی بیش از مکان‌های دیگر وجود دارد. مهم‌ترین نکته در این بخش، حذف موارد نازیبا و زنده در محیط شبستان است. فضای شبستان باید روح و جان مؤمنین را برای اقامه نماز آماده سازد. به همین منظور شلوغی‌های این فضا و یا تبدیل کردن آن به انباری نامنظم از وسایل تزئینی زشت و زیبا، نه تنها کمکی آرامش نمازگزاران نمی‌کند، بلکه خاطر روح و جان آن‌ها را نیز آزرده می‌سازد.

همه اجزاء شبستان، از در ورودی تا ستون‌ها، دیوارها، محراب، منبر و وسایل مورد استفاده در آن مثل فرش، موکت، ساعت و... باید در جهت زیبایی و آراستگی مسجد، مورد استفاده قرار گیرند.

این بخش در پنج محور کلی و یک محور جزئی، تدوین شده است. این پنج محور که در بر گیرنده تمامی اجزاء فضای داخلی مسجد هستند، عبارت‌اند از:

۱. ورودی

۲. دیوارها و کف

۳. سقف

۴. اجزای مکمل و ساختاری

۵. اجزای مکمل و غیر ساختاری

تنها محور جزئی فضای شبستان، فضای طبقه بالا یا محل مخصوص نماز بانوان است که پس از پنج محور کلی، نکاتی در مورد آن بیان می‌شود.

۱. ورودی

در این بخش، نکات مربوط به در ورودی شبستان و کفشداری مسجد بیان شده است.

• در ورودی شبستان

پس از در اصلی مسجد، در ورودی شبستان از اهمیت بالایی برخوردار است. به همین جهت ضروری است برخی نکات که بعضاً کم‌هزینه و ساده نیز هستند در مورد آن‌ها رعایت شود.

بهترین پیشنهاد برای انتخاب در ورودی در مساجدی که دارای حیاط و محوطه ورودی نیستند، درب‌های فلزی است. این نوع از درب‌ها، هم می‌توانند زیبا طراحی و ساخته شوند و هم می‌توانند حافظ امنیت مسجد باشند.

نکات مربوط به این بخش عبارت‌اند از:

۱. اگر ورودی شبستان مسجد دارای در فلزی است:

• و به مرور زمان و بر اثر استفاده زیاد، رنگ آن تغییر پیدا کرده یا

پاک شده است، آن را مجدداً و متناسب با رنگ دیوارها و نرده‌های مسجد رنگ آمیزی کنید.

- اگر در همه یا بخشی از آن زنگ زدگی وجود دارد، آن بخش‌ها را با نظارت یک آهنگر حرفه‌ای تعمیر کنید.
- پس از انجام تعمیرات بر روی درب به جهت یکنواختی و زیبایی درب، تمام آن را مجدداً رنگ کنید.

۲. اگر ورودی شبستان مسجد دارای در چوبی یا سایر انواع درب‌ها است نسبت به رعایت موارد زیر اهتمام داشته باشید:

- نظافت و رسیدگی به ظاهر درب؛ وجود هر گونه لکه و خرابی بر روی درب، به مرور زمان موجب از بین رفتن و نازیباشدن در می‌شود.
- برای براق شدن درب‌های چوبی می‌توانید از واکس چوب استفاده کنید.
- در صورتی که در ورودی رنگ ندارد یا رنگ آن از بین رفته و خراب شده است، آن را مجدداً رنگ کنید.

۳. اگر در ورودی شبستان دارای شیشه است رعایت نکات زیر را مورد توجه قرار دهید:

- شیشه‌های شکسته، باید تعویض شوند.
- چنانچه از دو نوع شیشه، مثلاً مشجر و شفاف، استفاده شده است، بایستی شیشه‌ها یکدست شوند.
- شیشه‌های ورودی شبستان باید حداقل هر ۲ روز یک بار با دستمال و حداقل سالی دو بار به صورت اساسی با مواد شوینده تمیز و تمیز شوند.

۴. نسبت به سالم بودن قفل ثابت در و زبانه آن، قفل غیر ثابت و کلیدهای آن، لولاهای در همواره نظارت داشته باشید.

۵. روغن کاری در لولاهای آن در فاصله‌های زمانی معین، برای جلوگیری از صداهای ناهنجار، امری ضروری است.

۶. چنانچه بر روی در ورودی مسجد آرام‌بند نصب است، وضعیت آن باید در فواصل زمانی مشخص مورد بررسی قرار بگیرد.

- روغن موجود در بدنه آرام‌بند در فصول تابستان و زمستان، منبسط و منجمد می‌شود؛ که این امر موجب اختلال در سرعت باز و بسته شدن در می‌شود. برای رفع این مشکل تنها کافی است پیچ تنظیم سرعت را سفت و یا شل کنید^۱.

۷. دستگیره ورودی در به جهت آنکه زیاد مورد استفاده قرار می‌گیرد، باید از بهترین و زیباترین جنس موجود در بازار انتخاب شود.

۸. در صورت شکستگی یا خرابی دستگیره‌ها آن‌ها را تعمیر یا تعویض کنید.

۹. در برخی از مساجد قبل یا بعد از در ورودی یک پرده برزنتی وجود دارد که به جهت استفاده در طول زمان ممکن است دچار پارگی یا فرسودگی شده باشد که در این صورت باید با یک پرده برزنتی مناسب دیگر عوض شود.

- این پرده‌ها به تناسب مکانی که در آن نصب هستند، باید در

۱. هرگز پیچ تنظیم سرعت را بیشتر از ۲ بار بر خلاف جهت عقربه‌های ساعت از جایی که در کارخانه تنظیم شده است -نچرخانید. عدم رعایت این نکته باعث خارج شدن پیچ از جای خود و در نتیجه بیرون ریختن مایع داخلی آرام‌بند و از کار افتادن دستگاه می‌شود.

دوره‌های زمانی مشخص شستشو شوند.

۱۰. نور و روشنایی سر در ورودی مسجد بسیار حائز اهمیت است. چنانچه سر در ورودی از نور کافی برخوردار نیست یا چراغ‌های آن سوخته و یا بر اثر مرور زمان کم‌نور شده‌اند، باید اقدامات لازم را نسبت به تعویض یا افزایش نور سر در ورودی انجام دهید.

۱۱. برای زیبایی و ماندگاری در ورودی شبستان، اضافات و زوائدی مثل اطلاعیه‌ها، آگهی‌ها و هر نوع کاغذ مشابه دیگری را از روی در بردارید.

● کفش کن و کفش‌داری

مکان کفش کن و کفش‌داری در مساجد متفاوت است. در برخی قبل از ورود و در برخی بعد از ورود به شبستان قرار دارد. بهترین مکان برای محل کفش کن و کفش‌داری قبل از ورود به فضای شبستان است؛ اما نکته مهم‌تر اختصاص محلی برای کفش کن و کفش‌داری است. در صورتی که مسجد این مکان را ندارد باید در صورت وجود شرایط، این امکان فراهم شود تا از ورود کفش‌ها به محیط شبستان جلوگیری شود.

در مورد کفش کن و کفش‌داری توجه به نکات زیر ضروری است:

۱. اصولاً از قراردادن کمد‌های کفش کن در داخل شبستان به علت لزوم رعایت طهارت شبستان، باید اجتناب شود.

۲. در بعضی از مساجد محلی برای درآوردن کفش‌ها قبل از ورود به مسجد وجود دارد. بهتر است مساجدی که این فضا را ندارند در صورت امکان این

فضار اقبل از ورود به مسجد و یا شبستان در نظر بگیرند^۱.

۳. بهترین مکان برای کفش کن، قبل از کفشداری یا در مکان کفشداری و در فضایی سرپوشیده است.

۴. یکی از مهم‌ترین نکات در کفش کن‌ها وجود تهویه‌های مناسب و کم‌صدا است. البته برای تهویه مطبوع کفش کن و کفشداری می‌توانید از دستگاه‌هایی مثل پنکه‌های رطوبت‌ساز استفاده کنید.

۵. قفسه‌های کفش در مدل‌های مختلف فلزی و چوبی و در دو نوع با در و بی در، طراحی و ساخته می‌شوند.

۶. اگر در مرحله انتخاب و خرید قفسه کفش هستید، جاکفشی‌های فلزی قفل‌دار پیشنهاد می‌شود.

۷. در صورتی که قفسه‌های کفشداری مسجد شما از نوع فلزی یا چوبی هستند باید توجه داشته باشید که:

- استفاده از قفسه‌های چوبی به علت عدم امکان شستشو، اجتناب شود.
- بخش‌های زنگ‌زده و پوسیده قفسه‌های فلزی، باید ترمیم و رنگ زده شود.
- در قفسه‌های چوبی، قفسه‌های شکسته، باد کرده و پوسیده باید تعمیر و با رنگ مناسب رنگ زده شوند.
- برای ماندگاری و دوام بیشتر قفسه‌های چوبی بهتر است قفسه‌ها،

۱... شما می‌توانید برای این امر اتاقکی راحتی با دیوارهای پیش‌ساخته ایجاد کنید. و قفسه‌های مخصوص کفش را هم در آن قرار دهید.

در دوره‌های زمانی مختلف باروغن چوب تمیز شوند.

۸. قفسه‌ها به گونه‌ای بر روی زمین قرار گرفته باشند که احتمال حرکت و افتادن آن‌ها وجود نداشته باشد. بدین منظور اگر لازم است قفسه‌ها را با پیچ و مهره به دیوار محکم کنید.

۹. به منظور تمیز ماندن و نظافت راحت‌تر آن‌ها، برای پوشاندن کف هر قفسه از مشمع استفاده کنید.

۱۰. تمام قفل و کلیدهای قفسه‌ها سالم باشند و نواقص و خرابی‌های احتمالی آن‌ها رفع شود.

۱۱. تمام نوشته‌ها، تصاویر، برچسب‌ها، ادعیه و مواردی شبیه به این‌ها از روی قفسه‌ها پاک شده یا کنده شوند.

۱۲. از گذاشتن وسایل اضافی مثل پلاستیک، کفش‌های گمشده، وسایل بلااستفاده مسجد و ... بر روی قسمت بالای قفسه‌ها یا در مکان کفشداری جداً خودداری کنید.

۱۳. چنانچه در کفشداری یا کفش‌کن وسایل اضافی همانند، چهارپایه، صندوق‌های بزرگ صدقات، قفسه‌های شکسته و موارد غیر ضرور دیگر وجود دارد، آن‌ها را از مکان کفشداری خارج کنید.

۱۴. چنانچه شماره کلیدها و قفسه‌ها به مرور زمان پاک و یا ناخوانا شده شده‌اند، ترمیم و اصلاح شوند.

۱۵. کلیدهای یدک و جا کلیدی آن‌ها برای مواقع ضروری به صورت منظم و در جای مشخص، در اختیار خادم مسجد باشد.

۱۶. مسئولین مسجد می‌توانند به منظور هویت بخشی و استفاده از ظرفیت نوجوانان مسجدی، از آن‌ها در نقش خادم کفش‌داری بهره‌برند.

۱۷. چنانچه کف کفش‌داری یا کفش‌کن، مفروش به فرش یا موکت است؛

- فرش یا موکت باید همواره مرتب، تمیز و سالم باشند.
- توجه داشته باشید که موکت یا فرش باید هم‌رنگ فضا و به‌اندازه مکان کفش‌داری و کفش‌کن باشد. بزرگ‌تر یا کوچک‌تر بودن فرش و موکت فضای کفش‌داری و کفش‌کن را نازیبی می‌کند.
- هرگونه پارگی و پوسیدگی فرش‌ها و موکت‌ها باید ترمیم شود و اگر قابل ترمیم نیستند باید آن‌ها را تعویض کنید.^۱

۱۸. کفش‌داری باید دارای تهویه مناسب، سالم، کم‌صدا یا بی‌صدا و به‌اندازه کفش‌داری باشد. بدین منظور می‌توانید از دستگاہ‌های خوشبوکننده، رطوبت‌ساز و یا عود و اسپند هم برای تهویه فضا استفاده کنید.

- توجه داشته باشید سیم‌کشی تهویه باید به‌صورت منظم و از داخل داکت صورت بگیرد. این کار علاوه بر بالا بردن ضریب ایمنی در کفش‌داری، زیبایی کفش‌داری را نیز تأمین می‌کند.

۱۹. اگر کفش‌داری تابلو اعلانات ندارد، یک تابلو اعلانات کوچک برای آن خریداری کنید تا پیام‌های مربوط به این بخش را در آن درج کنید. پیام‌هایی مانند «لطفاً با کفش‌ها روی فرش‌ها نروید» یا «کیسه‌های کفش را از مسجد خارج نکنید» و ...

۱. بهتر است از کف‌پوش پلاستیکی استفاده کنید نظافت راحت‌تر و پوسیدگی کمتری دارد.

۲۰. با توجه به اینکه فرش بر خلاف موکت قدرت جذب خاک را دارد و شست و شوی آن نیز دشوار است، از انداختن فرش بر روی کف کفشداری یا کفش کن بپرهیزید و موکت‌ای را برای این کار در نظر بگیرید.

۲۱. معمولاً در مساجد بر روی در کفشداری پرده‌ای برزنتی به منظور جلوگیری از ورود و خروج هوا نصب می‌کنند. این پرده‌ها عموماً دارای آلودگی و کثیفی هستند. در صورت امکان، بهتر است به جای این نوع پرده‌ها از دستگاہ‌های پرده هوا استفاده شود. این دستگاہ‌ها علاوه بر زیبایی، قیمت مناسبی هم دارند.

۲۲. در صورتی که شرایط خرید دستگاہ پرده هوا را ندارید و از پرده‌های برزنتی استفاده می‌کنید، آن‌ها را هر دو ماه یک بار بشویید. تا هم آلودگی‌های آن موجب ایجاد مشکل برای افراد نشود و هم زیبایی بیشتری را در خود داشته باشد.

۲۳. برای افزایش زیبایی کفشداری و کفش کن، میله‌ای را که برزنت به آن آویزان است، با رنگ سفید یا کرم رنگ بزنید.

● کیسه کفش

اگر به هر دلیلی از جمله کمبود جا قصد گذاشتن قفسه‌های مخصوص کفش را ندارید، گزینه بعدی، کیسه کفش‌های سوزنی، پارچه‌ای یا برزنتی است. یادتان باشد، برای کیسه کفش به هیچ‌عنوان از نایلون‌های پلاستیکی استفاده

۱... پرده‌های دستگاہی است که با نصب در بالای سر در (در داخل) و ایجاد یک هوای فشرده قابل کنترل که به صورت عمودی از بالا به سمت پایین می‌وزد مزیت‌های زیر را به وجود می‌آورد:
جلوگیری از تبادل حرارت و صرفه‌جویی در مصرف انرژی
حفظ هوای تمیز داخل و جلوگیری از ورود هوای آلوده، دود و گرد و خاک از بیرون به فضاهای داخلی
جلوگیری از ورود حشرات از محل در ورودی

نکنید. این نایلون‌ها نه تنها موجب آلودگی محیط زیست می‌شوند، بلکه به علت رهاشدگی بعد از استفاده توسط افراد در ورودی‌های مسجد، نمایی زشت و آزاردهنده را به وجود می‌آورند.

۱. برای نگهداری منظم کیسه‌های کفش و راحتی در استفاده از آن‌ها، حتماً از سبدها و آویزهای ویژه آن‌ها استفاده کنید.

۲. برای جلوگیری از خروج کیسه کفش از مسجد یا گم‌شدن احتمالی آن، نام مسجد و وقف بودن آن‌ها را بر روی کیسه‌ها چاپ نمایید.^۱

۳. کیسه کفش‌های پارچه‌ای و سوزنی به راحتی قابل شستشو هستند. به‌طور متوالی و فصلی به شستشوی آن‌ها اقدام نمایید تا نمازگزاران همواره مایل به استفاده از آن‌ها باشند.

۴. رنگ کیسه‌های کفش را از میان رنگ‌های روشن و شاد انتخاب کنید. تا هم زیباتر باشند و هم آلودگی آن‌ها زودتر نمایان شود.

● تابلو برق

۱. اگر مسجد فاقد تابلو برق است، حتماً یک تابلو برق برای آن تهیه کنید. بهترین مکان برای تابلو برق با توجه به اهمیت پیشگیری از حوادث، بیرون فضای شبستان و قبل از ورود به آن است.

۲. سیستم برق مسجد باید به‌صورت متمرکز و از طریق تابلو برق مدیریت شود.

۱. با توجه به اینکه نام بیشتر مساجد کشور از اسامی مقدس و با عظمت است، سعی کنید نام مسجد به‌گونه‌ای چاپ شود که موجب وهن یا بی‌احترامی نباشد.

۳. تابلو برق مسجد باید دارای در قفل دار باشد. توجه کنید در تابلو باید همیشه قفل باشد و کلید آن در اختیار خادم قرار گیرد.

۴. سعی کنید تابلو برق را به صورت توکار ایجاد کنید. بیرون بودن یک جعبه در اندازه‌های تابلو برق نشانه خوبی برای زیبایی آن قسمت نیست.

۵. نظافت، گردگیری و حذف زوائدی مثل برچسب‌ها، تراکت‌ها و... از روی در تابلو برق امری ضروری است.

۶. رنگ در تابلو برق را بارنگ دیوار کفش کن یا راه‌پله یا هر نقطه دیگری که تابلو برق در آن نصب شده است هماهنگ کنید.

• هماهنگی اینجا به معنی هم طیفی رنگ دیوار بارنگ تابلو برق است.

۷. نصب علامت خطر و احتیاط بر روی در تابلو برق ضروری است.

۸. برای سهولت در مدیریت چراغ‌های بخش‌های مختلف مسجد، نام فیوز بخش‌های مختلف مسجد را بر روی یک برچسب کوچک نوشته و در زیر هر فیوز بچسبانید.

۲. دیوارها و کف

• دیوار

دیوارهای شبستان نقش مهمی در زیبایی یا نازیبایی مسجد دارند. مسئولین مسجد باید توجه داشته باشند که تمامی مسیرها در مسجد باید ذهن فرد را به محراب و قبله سوق بدهد. جایی که قرار است بنده به دیدار و گفتگوی با معبود خویش بشتابد.

دیوار مسجد هم جزء مستقلی از مسجد نیست؛ بنابراین طراحی و زیباسازی آن باید به نحوی باشد که کشش لازم را در فرد برای تمرکز بر روی نماز و قبله و محراب ایجاد کند.

به علت تشابه ساختاری و کارکردی میان دیوارها و ستون‌ها و همچنین به جهت آنکه محراب جزئی از دیوار مسجد است، نکات مربوط به ستون‌ها و محراب هم در این بخش ارائه شده است.

• تذکر دو نکته:

۱. توجه داشته باشید که دیوارهای مسجد تخته‌سیاه یا تابلو اعلانات نیست؛ بلکه شلوغ کردن آن‌ها هم موجب پرت شدن حواس نمازگزاران خواهد شد و هم پیام‌های روی دیوار به شکل صحیح به آن‌ها منتقل نمی‌شود.

۲. متأسفانه گاهی اوقات از دیوار مسجد به‌سان یک آویزگاه استفاده می‌شود؛ هر چیزی که نباید روی زمین باشد یا جایی برای آن تدارک نشده، بر روی دیوار آویزان می‌شود. این کار علاوه بر ایجاد خرابی بر روی دیوار، نمای آن را نیز زشت می‌کند.

یک مسجد شلوغ، پر آگهی و نازیبا حوصله مخاطب را تنگ می‌کند و مانع از توجه او به رکن عبادی مسجد یعنی نماز و دعا و رکن هدایتی آن یعنی امام جماعت می‌شود.

با توجه به این نکات، می‌توانید اقدامات پیشنهادی - اجرائی زیر را برای زیباسازی دیوارهای مسجد انجام دهید:

• پاک‌سازی دیوار

۱. در گام اول برای زیباسازی دیوار مسجد، ضروری است تمامی تابلوها

یا برگه‌های مختلف و ریزودرستی که با چسب یا هر چیز دیگری به دیوار چسبیده‌اند، از دیوار جدا شوند.

۲. در گام دوم، کندن یا جمع‌آوری چسب‌های اضافه، باقیمانده طناب‌ها، سیم‌های بلااستفاده، تسبیح، نخ، میخ اضافه و پارچه‌ها و بنرهایی که مربوط به مراسمات گذشته مسجد است را در دستور کار قرار دهید.

۳. سیم‌های مورد استفاده و ضروری مثل سیم‌های بلندگو، برق و ... را درون یک محفظه زیبا و در پوش دار مثل داکت، قرار دهید.

۴. در گام بعدی، دیوار مسجد را از حضور آثار باقی‌مانده چراغ‌های روشنایی قدیمی و بلااستفاده سبک و خلوت کنید؛ و بدین وسیله فرصت آویزان کردن بسیاری از وسایل غیر ضرور بر روی این چراغ‌ها از بین ببرید.

• ترمیم دیوار

ترمیم دیوارهای مسجد وظیفه‌ای همیشگی برای زیباسازی آن است. بدین منظور باید:

۱. یک بازدید از تمامی دیوارها به خصوص دیوارهای شبستان داشته باشید و اگر نقطه‌ای از دیوار به‌گونه‌ای رطوبت زده است که باعث شده رنگ آن از بین برود، گچ آن باد کند یا ترک بخورد، به سرعت برای ترمیم آن اقدام کنید.

۲. تلاش کنید ریشه رطوبت زدگی را از بین ببرید و پس از گچ کاری و خشک شدن گچ، برای یکسان‌سازی رنگ آن قسمت و سایر دیوارها اقدام کنید. مثلاً رطوبت زدگی روی دیوارهایی که نمای آجر دارند را می‌توانید از روی سفیدک زدگی تشخیص داده و در جهت رفع آن اقدام کنید.

۳. چنانچه بر روی دیوار گچی مسجد سوراخ‌هایی به وجود آمده باشد، از طریق راه‌های زیر می‌توانید آن‌ها را برکنید:

• بتونه کردن با بتونه آماده

بتونه کردن دیوار یک روش فوق‌العاده ساده برای تعمیر دیوار است. برای این کار باید:

- یک تیوب کوچک بتونه آماده تهیه کنید.
- مقدار خیلی کمی از بتونه را روی نوک انگشت یا نوک یک چاقو قرار داده و آن را روی سوراخ فشار دهید.
- اگر در حین بتونه کردن اطراف سوراخ با مواد بتونه کثیف شد، با یک دستمال مرطوب، بتونه‌های اضافی را پاک کنید.
- وقتی بتونه داخل سوراخ خشک شد، می‌تواند آن نقطه را با قلم‌موی کوچک رنگ بزنید.
- یک تیوب رنگ هنری آکرلیکی که بارنگ دیوار مطابقت داشته باشد، برای این کار کافی است.

• بتونه کردن با اسپاگل

روش دوم استفاده از اسپاگل است. اسپاگل، بتونه‌ای است که از ترکیب گچ، سولفات کلسیم هیدراته و چسب درست می‌شود. این نوع بتونه را می‌توانید به صورت آماده خریداری کنید.

- مقداری از بتونه را بر روی نوک چاقو یا لبه کارت‌ک قرار داده و بر روی سوراخ‌ها بمالید تا سوراخ‌ها کاملاً پر شوند.
- سپس مقدار اضافی آن‌ها را به کمک کارت‌ک از روی دیوار پاک کنید.
- اجازه دهید تا بتونه خشک شود. بعد اگر لازم بود مجدداً همین

کارها را دوباره تکرار کنید.

- در نهایت به کمک کاغذ سنباده، آن محل را صاف و صیقلی کنید.
- حال پس از پر کردن سوراخ‌ها، می‌توانید همه یا بخش‌های مورد نظر را رنگ بزنید.

• استفاده از صابون آیوری (معروف به صابون عاج فیل)

- در این روش لازم است یک قالب صابون آیوری را در محل سوراخ بر روی دیوار به صورت دورانی مرتباً بمالید تا سوراخ‌ها پر شوند.
- با استفاده از یک دستمال، صابون‌های اضافی را پاک کنید.
- برای این کار از دستمال مرطوب اجتناب کنید چون با این کار تمام صابون‌ها شسته می‌شوند.
- این کار را با یک صابون معمولی که رنگ آن نزدیک به رنگ دیوار باشد نیز می‌توانید انجام دهید.

• استفاده از خمیر دندان

مشابه روش استفاده از صابون، خمیر دندان سفیدرنگ هم به همان خوبی جواب خواهد داد.

- با توجه به اینکه بافت خمیر دندان به شکلی است که پس از گذشت زمان، تمایل به چروک شدن و انقباض دارد، وقتی در معرض هوا قرار می‌گیرد حجم‌اش به مرور زمان کم می‌شود؛ بنابراین این کار را در چندین مرحله انجام دهید تا از پر شدن کامل سوراخ‌ها اطمینان حاصل کنید.
- اگر خمیر دندان یا صابون‌ای که استفاده می‌کنید در مقایسه با رنگ دیوار، خیلی شفاف و براق است، برای حل این مشکل از قرص آسپرین

کممک بگیریید. یک عدد قرص آسپرین را خرد کرده تا به پودر تبدیل شود. چند قطره آب به آن اضافه کنید و آن را به صورت یک خمیر درآورید و روی سوراخ‌ها قرار دهید و اضافی آن را از اطراف سوراخ پاک کنید.

• استفاده از آرد ذرت

- چند قاشق چای خوری آرد ذرت را داخل یک ظرف بریزید.
- مقداری آب را کم کم به آن اضافه کنید تا بافت آن شبیه به خمیر و بتونه شود.
- سپس به سرعت و تا بتونه آماده شده، خشک نشده است، روی سوراخ‌های دیوار بکشید.

۴. اگر دیوار مسجد از جنس آجر، کاشی یا سنگ است و در بین آن‌ها افتادگی وجود دارد، آن قسمت را ترمیم و یکسان سازی کنید.

۵. چنانچه بندهای بین آجرها، کاشی‌ها یا سنگ‌ها از بین رفته، نسبت به بندکشی مجدد آن‌ها اقدام کنید.

۶. از زدن میخ یا استفاده از پیچ و رول پلاک در بین بندها جدا خودداری کنید.

• **تنظیم دیوار**

دیوارهای شبستان ممکن است از جنس سنگ، کاشی، آجر و یا فقط رنگ شده باشند؛ و البته ممکن است با تلفیقی از هر کدام نماکاری شده باشند. تنظیم مطلوب هر کدام از انواع این مدل‌ها متفاوت بوده و نوع، زمان و شرایط خاص خودش را دارد. که به تفصیل درباره آن‌ها صحبت می‌شود:

• سنگ مرمر

۱. ابتدا گردوغبار روی سنگ مرمر را با پارچه تمیز کنید. سپس از آب ولرم و پودر صابون برای تمیز کردن آن استفاده کنید.
۲. ساده‌ترین راه تمیز کردن سنگ‌های مرمر، استفاده از یک پارچه نم‌دار است. می‌توان این کار را با استفاده از مقداری آب گرم یا نیم لیتر آب و کمی پودر لباسشویی انجام داد و سپس سنگ‌ها را با پارچه نرمی خشک کرد.
۳. برای شست‌وشوی سنگ مرمر از اسید استفاده نکنید و اگر سنگ مرمر خیلی کثیف است چند قطره سرکه را با پودر سنگ خیلی نرم مخلوط کرده و روی سنگ مرمر بکشید. پس از ۱۲ ساعت، خوب برس کشیده و با آب گرم بشویید.
۴. گاهی اوقات لکه‌های سنگ مرمر را با پارچه آغشته به آب اکسیژنه نیز می‌توانید بشویید.
۵. از روغن‌های مخصوص سنگ مرمر هم می‌توانید برای براق کردن و جلادادن به آن استفاده کنید.
۶. اگر سنگ مرمر ترک خورده، بر روی آن پودر اکسید قلع بمالید تا خط ترک آن کمتر دیده شود.

• آجر

۱. زمانی که جرم روی نما ناچیز و سطحی است، می‌توان روی آن آب پاشید و هنگام حرکت آب از بالا به طرف پایین، با سنباده غیر سیمی یا

مویی و در مواردی سنگ ساب دستی سطح را سایش دهید. سپس با آب گرفتن روی جرم‌ها، نما را تمیز کنید.

۲. تمیز کردن نمای آجری با بسیاری از مواد شیمیایی ممکن است زین‌های زیادی مثل تخریب دیوار یا به وجود آوردن لکه‌ها و حفره‌های بزرگ را به همراه داشته باشد.

• دیوارهای گچی و رنگی

۱. تمیز کردن دیوارهای گچی به مراتب سخت‌تر از تمیز کردن دیوارهای روغنی است.

۲. به هیچ‌عنوان دیوارهای گچی را با مقداری آب و یک دستمال تمیز نکنید؛ چراکه جز بیشتر کردن لکه‌ها کاری از پیش نمی‌رود؛ اما می‌توانید از مخلوط جوش شیرین و آب برای این کار استفاده کنید.

۳. برای دیوارهای رنگی می‌توانید از مخلوط یک پیمانه آمونیاک، یک چهارم پیمانه جوش شیرین و یک دوم پیمانه سرکه در یک سطل آب داغ استفاده کنید.

۴. برای تمیز کردن دیوارهایی که رنگ روغنی دارند می‌توانید از این محلول استفاده کنید: یک سطل آب گرم، یک دوم پیمانه بوراکس^۱، یک دوم قاشق مرباخوری مایع ظرف‌شویی و یک قاشق غذاخوری آمونیاک.

۱. borax؛ حین استفاده از محلول حتماً از دستکش استفاده شود بوراکس را می‌توان از مغازه‌های مواد شیمیایی - بهداشتی تهیه کرد.

۵. یک‌راه ساده برای تمیز کردن دوده‌ها از روی دیوار استفاده از آب و مقداری پودر لباس‌شویی به همراه پارچه است. البته شما می‌توانید از مقداری آب گرم به همراه مایع ظرف‌شویی نیز برای این کار استفاده کنید.

۶. برای تمیز کردن دیوارها همیشه از دو سطل استفاده کنید؛ یکی حاوی آب خالص و دیگری مخلوط آب و مواد شوینده تا بلافاصله بعد از شستن دیوارها، با آب تمیز، آب کف‌ها از روی دیوار پاک کنید.

۷. اگر جرم روی نمای دیوار زیاد باشد، یا نما به رنگ‌روغنی آغشته باشد و یا مورد دیوارنویسی واقع شده باشد، تمیز کردن آن به وسیله دستگاہ‌های مخصوص صورت می‌پذیرد. به همین جهت باید به شرکت‌های مخصوص نظافت مراجعه کنید.

● محراب

محراب به معنای محل حرب و مبارزه است. مبارزه مؤمن با خواهش‌ها و تمایلات دنیوی و غیر خدایی نفس.

محراب نماد یک ارتباط معنوی سازنده بین عبد و معبود است. نماد جایی است که بین عالم ظاهر با عالم معنا اتصال برقرار می‌شود.

محراب نمایانگر قلب مسجد و موقعیت جهت قبله است؛ و طراحی آن نشانگر حالات نمازگزار در رکوع و سجود است.

اگر مسجد دارای محراب نیست می‌توانید با یک طراحی مناسب، این نماد معنوی و مفهومی را ایجاد کنید.

اما اگر مسجد دارای محراب است، با توجه به نکات زیر می‌توانید فضای شبستان را زیباتر کنید:

۱. اگر محراب به شکل ساده وجود دارد، آن را با کاشی مناسب نماکاری کنید و مشکلات و عیب‌های ظاهری آن را برطرف کنید.
۲. نظافت و تمیزی به موقع محراب، نورپردازی مناسب و استفاده از رنگ‌های آرامش‌بخش در محراب مثل رنگ‌های آبی لاجوردی، فیروزه‌ای و سفید، در زیبایی شبستان مؤثر است.
۳. اگر کف محراب از جنس سنگ یا کاشی باشد، بهتر است.
۴. از انداختن فرش یا موکت در کف محراب خودداری کنید.
۵. اگر چنانچه انداختن فرش در محراب ضرورت داشت می‌توانید یک سجاده یاقالیچه مناسبی را برای آنجا در نظر بگیرید.
۶. کف پوش محراب باید متناسب با محراب و به اندازه آن باشد.
۷. پستی یا هر نوع تکیه‌گاه را از داخل محراب بردارید.
۸. محراب و اطراف آن از هر گونه وسایل اضافی خالی کنید. در بعضی از مساجد در دو سمت محراب گلدان گذاشته می‌شود، ریشه‌های چراغ یا تزئینات به کار می‌رود. این موارد و نمونه‌هایی شبیه به این‌ها، به زیبایی محراب چیزی اضافه نمی‌کند بنابراین باید از محراب جدا شوند.
۹. در داخل محراب و در صورت استفاده امام جماعت از این مکان، یک سجاده به همراه مهر و تسبیح و عطر و یک جلد قرآن کریم به همراه رحل، قرار دهید.
۱۰. چنانچه داخل محراب یا نزدیک آن، صندلی برای نشستن امام

جماعت قرار دارد، صرفاً در مواقع مورد نیاز آنجا باشد و پس از استفاده، به انبار یا مکان مناسب دیگری منتقل شود.

۱۱. به هیچ عنوان کاشی کاری محراب را با وسایلی مانند مهتابی و غیره نورپردازی نکنید. برای نورپردازی آن حتماً با کارشناس نورپردازی مشورت کنید.

● ستون

ستون‌ها از نظر ظاهری یا به شکل سیمانی هستند یا با سنگ، کاشی و آجر نماکاری شده‌اند. البته ممکن است نمای ستون‌ها ترکیبی از این نماها نیز باشد.

۱. تمیزی و نظافت نمای ستون‌ها باید متناسب با نمای آن‌ها صورت بگیرد.

۲. حذف و برداشتن موارد زائد و نازیبا از روی ستون‌های مسجد، مثل طناب‌های اضافه، کاغذهای اطلاعاتی، تراکت و هر چیز دیگری شبیه به این موارد هم در اولویت زیباسازی ستون‌ها قرار دارد.

۳. چنانچه بر روی ستون‌ها سوراخ‌هایی به وجود آمده، باید پر شوند.

۴. تمیزی بین بندها و بندکشی مجدد، در نماهای آجری، سنگی و کاشی، در صورت نیاز باید انجام شود.

۵. اگر رنگ روی ستون‌ها به هر دلیلی پاک و یا محوشده باشد، باید دوباره به شکل مناسبی رنگ شوند.

۶. از نصب مهتابی بر روی ستون‌ها خودداری کنید؛ و چنانچه چنین

مهمتایی‌هایی بر روی ستون وجود دارد آن‌ها را بردارید.

۷. شما می‌توانید با توجه به اندازه دور ستون‌ها و تعداد آن‌ها، تسمه فلزی بسازید و بر روی ستون‌ها جوش دهید. توجه داشته باشید که این تسمه‌ها باید دارای جای مناسب برای نصب پرچم‌ها و تزئینات مراسم‌های مختلف - مثل اعیاد یا عزاداری‌ها - باشند. رنگ این تسمه‌ها هم باید متناسب با نما و رنگ ستون باشد.

۸. اگر به هر دلیلی لازم است که باندها بر روی ستون‌های مسجد نصب شوند، لازم است مکان ثابتی برای آن‌ها بر روی ستون‌ها در نظر گرفته شده و به شکل زیبایی بر روی ستون نصب شوند.

۹. پیشنهاد می‌شود به‌غیر از مراسمات بزرگ در سایر ایام تنها از ستون‌های انتهایی مسجد برای جایگذاری باندها استفاده شود.

۱۰. مسیر عبور سیم‌های باند باید از نقاط کور ستون و در «سیم‌زیپ»‌ها یا کاور سیم صورت پذیرد.

۱۱. اگر قصد دارید باندها را در چهار گوشه مسجد بگذارید، برای پوشاندن کابل‌هایی که مجبورید از زیر فرش و موکت آن‌ها را عبور از داکت‌های قرنیزی استفاده کنید. تفاوت داکت‌های قرنیزی با انواع دیگر داکت در سایزبندی محدود آن است. این نوع داکت در شاخه‌های ۲ متری و در طرح‌های مختلف چوب تولید می‌شود. برای نصب این نوع داکت از چسب دو طرفه و پیچ و رول پلاک استفاده می‌شود.

● کف مسجد

یکی از اجزاء داخلی شبستان مسجد که کمتر در معرض دید است ولی نقش

مهمی در تمیزی مسجد دارد، کف مسجد و سازه پوشاننده آن است. مصالح مختلفی برای پوشش کف مسجد مورد استفاده قرار می‌گیرد. در برخی از مساجد از سنگ، در اغلب مساجد از موزاییک و در بخش کمی از آنها هم از سیمان استفاده می‌شود.

اگر در مسجد قصد دارید از پوشش سنگ استفاده کنید یا مسجد پیش از این با سنگ پوشانده شده است، به نکات زیر توجه داشته باشید:

۱. از سنگ‌های زیبا و متناسب با رنگ و طرح فضای داخلی مسجد استفاده کنید.

۲. توجه داشته باشید که سنگ‌های گران قیمت یا زینتی مناسب با سادگی و شأن مسجد نیست.

۳. قسمت‌هایی را که محل عبور لوله‌های مختلف مثل لوله‌های آب، فاضلاب یا رادیاتور و... هستند به شکل مشخصی از سایر بخش متمایز کنید. اگر قصد دارید سنگ این بخش‌ها را متفاوت تهیه کنید، تفاوت محسوسی با سنگ اصلی کف پوش نداشته باشند.

۴. نظافت و شستشوی سنگ‌ها به‌طور مستمر و دوره‌ای انجام شود.

۵. چنانچه سنگی در جای خود لق شده است، آن را با مواد مناسب محکم کنید.

۶. اگر در کف مسجد از موزاییک استفاده شده است موارد زیر در مورد آن‌ها باید رعایت شود:

- در خرید موزاییک به کیفیت و زیبایی آن توجه داشته باشید.
- بادر نظر گرفتن اندازه کف مسجد و متناسب با متر اژ آن،

موزاییک‌های بزرگ یا کوچک تهیه کنید. سعی کنید اندازه موزاییک‌ها به گونه‌ای باشد که نیاز به بُرش دادن و ناقص کردن آن‌ها نباشد.

• چند متر بیشتر از نیاز، موزاییک خریداری کنید و در انبار مسجد نگهداری کنید. تا اگر نیاز شد از همان جنس و نوع موزاییک کف مسجد در اختیار داشته باشید.

• در صورتی که موزاییک‌ها نیاز به بندکشی مجدد دارند، برای جلوگیری از لق شدن و شکستگی آن‌ها این کار را انجام دهید.

۷. اگر موزاییکی شکسته یا لق شده، آن را ترمیم یا تعویض کنید.

۸. برای ترمیم موزاییک‌هایی که می‌توانید کارهای زیر را انجام دهید:

• موزاییک لق شده را با لوله کار دک یا کمچه از جای درآورده و سطح ملات زیر آن را گردگیری و مرطوب کنید.

• موزاییک را از ملات‌های قدیمی پاک کرده - دوغاب اطراف را بتراشد - و آن را زنجاب کنید.

• دوغاب اصلی ساخته شده را روی ملات سابق زبره که سخت شده ریخته و موزاییک را در جای قبلی خود قرار دهید.

• سطح موزاییک را با مِشت و تُخماق^۱ بکوبد.

• عمل دوغاب ریزی باید بلافاصله در موزاییک‌های لق شده انجام شود.

• اگر دوسر موزاییک را به اندازه نیم سانتیمتر بتراشیم ملات دوغاب بین آن‌ها بهتر قرار گرفته و چسبندگی بیشتری به وجود می‌آید.

• با پودر سنگ سطح دوغاب اضافی را خشک و سپس دوغاب خشک

۱... تکه چوب سنگین دسته دار

را با کمی جمع کنید.

- برای بهتر سفت شدن موزاییک سطح آن را تا ۴۸ ساعت با پارچه و گونی نم‌دار مرطوب نگاه دارید.
- چنانچه چسب کاشی در دسترس باشد پس از غبارگیری موزاییک اگر از چسب استفاده شود بهتر است.

۹. موزاییک‌های محل عبور لوله‌های آب و شفاژ نیاز به مراقبت بیشتری دارند؛ کف پوش‌های این محل ممکن است به دلیل سردی و گرمی لوله‌های آب بیشتر دچار آسیب شوند.

۱۰. موزاییک‌ها باید به صورت دوره‌ای و مستمر، مورد بازبینی و رسیدگی قرار گیرند.

۱۱. اگر لقی موزاییک به تعداد فراوان یا در کل سطح باشد باید به تعمیر کلی پردازید.

- برای این کار می‌توانید همه موزاییک‌ها را جمع کنید. دوغاب اطراف آن‌ها را تراشیده و آن‌ها را مرطوب کنید. سپس سطحی که قرار است موزاییک روی آن قرار بگیرد - زیره - را کاملاً مرطوب کرده و ملات ماسه‌بادی و سیمان^۱ را روی ملات قبلی اجرا می‌کنید.
- اگر کف مسجد صرفاً با سیمان پوشانده شده، توجه داشته باشید که:

۱. کف مسجد به صورت یک‌دست سیمان شده باشد و قسمتی بالاتر یا پایین‌تر از قسمت‌های دیگر نباشد.

۲. ملات به کار رفته در سیمان از بهترین جنس باشد تا به مرور زمان

۱.. برای تهیه این ملات متناسب با فضای کف مسجد نیاز به مشورت با استاد بنایی دارید.

سیمان خرد یا تکه تکه نشوند.

۳. کف پوش روی سیمان‌ها به گونه‌ای باشد که سیمان‌ها به مرور زمان و در اثر استفاده خرد نشوند.

۴. هیچ قسمتی از سیمان بدون کف پوش نباشد تا از غبار زایی سیمان‌ها جلوگیری شود.

۵. محل لوله‌هایی که از زیر سیمان عبور کرده‌اند مشخص باشد.

۳. سقف

بیشترین نور مسجد از طریق سقف مهیامی شود. البته میزان نور در مساجدی که گنبد دارند در سطحی بالاتر از مساجدی است که از موهبت گنبد محروم‌اند. با توجه به این نکته می‌توان گفت، سقف‌های مساجد چند نوع هستند:

- سقف‌هایی که به شکل تخت و به اصطلاح ضربی ساخته شده‌اند.
- سقف‌هایی که به شکل کاذب در مسجد مورداستفاده قرار گرفته‌اند.
- سقف‌هایی که به صورت گنبدی ساخته شده‌اند.

• سقف تخت - تیر آهنی

۱. اگر چند سالی از عمر مسجد شما می‌گذرد ممکن است رد تیر آهن‌های به کار رفته در سقف مشخص باشد یا سقف به هر دلیلی نم‌زده باشد، یا دچار پوسیدگی شده باشد، بنابراین لازم است در ابتدا نسبت به ترمیم این موارد اقدام کنید. در این گونه مواقع بهتر است گچ‌های آن محل کنده شده و چنانچه لازم است تیر آهن‌ها ضد زنگ خورده و مجدداً سقف گچ کاری شود.

۲. زدودن تار عنکبوت‌ها و حذف زوایدی مثل میخ‌ها، طناب‌ها، شرشره‌ها و...، فوری‌ترین اقدام در جهت نظافت و زیبایی سقف است.

۳. برای عبور سیم‌هایی که حتماً باید از روی سقف عبور کنند، باید از داکت مناسب استفاده شود.

۴. به جهت اینکه نظافت سقف باید به صورت کامل و دوره‌ای انجام شود بهتر است یک نردبان مناسب برای مسجد تهیه شود.

نکته: نردبان یا بالابر مناسب دارای ویژگی‌هایی است که در ادامه به آن اشاره می‌شود:

● بالابر-نردبان

متأسفانه یکی از دلایل شلوغی فضای شبستان اصلی مساجد، قرار دادن نردبان‌های آهنی یا ماشین‌های بالابر در گوشه و کنار فضای شبستان است. قرار دادن دائمی وسایلی که در طول سال شاید چند مرتبه بیشتر برای تنظیف لوستر اصلی و گنبد و... مورد استفاده قرار نگیرد، ضمن نازیبا ساختن نمای شبستان بخش زیادی از فضای آن را نیز اشغال می‌کند. برای مدیریت و استفاده بهینه از نردبان یا بالابرهای سنگین و بزرگ می‌توانید اقدامات زیر را انجام دهید:

۱. چنانچه این موارد به صورت عام و بدون هیچ قید و شرطی وقف مسجد شده باشند، بارف موانع فقهی، آن‌ها را تبدیل به احسن کنید؛ و از نمونه‌های کوچک که کارایی دستگاه‌های بزرگ را داشته اما فضای کمی را اشغال می‌کنند برای مسجد تهیه کنید.

۲. چنانچه امکان تبدیل یا تعویض این دستگاه‌ها وجود ندارد، فضای

مناسبی را برای آن‌ها پیدا کرده و آن‌ها را به بیرون از فضای شبستان منتقل کنید.

۳. اگر قصد خرید نردبان یا بالابر دارید، توجه کنید که اندازه و کارایی آن متناسب با مسجد باشد و به راحتی بتوانید از آن در همه قسمت‌های مسجد استفاده کنید.

● سقف‌های کاذب

در مورد این سقف‌ها که به منظور زیبا سازی فضای شبستان و پوشاندن احتمالی عیب‌های احتمالی سقف مورد استفاده قرار می‌گیرند، رعایت نکات زیر ضروری است:

۱. اولین نکته در مورد سقف‌های کاذب، تعمیر یا ترمیم بخش‌هایی است که ناقص و یا خالی شده‌اند. بدین منظور باید از جنس، رنگ و نوع همان سقف‌ها برای بهسازی بخش‌های ناقص سقف‌ها تهیه شود.^۱

۲. روشنایی‌های موجود در سقف‌ها می‌بایست متناسب با سقف کاذب تهیه شود؛ بنابراین توجه داشته باشید از لامپ‌ها و روشنایی‌های متفرقه دیگر برای روشنایی مسجد، مثل لامپ‌های بزرگ یا مهتابی‌ها، استفاده نکنید.

۳. دقت کنید که لامپ‌های استفاده‌شده در درون این سقف‌ها که به لامپ توکار معروف است نمی‌بایست از داخل آن، بیرون بیاید. در برخی از مساجد استفاده نامناسب از لامپ‌های کم‌مصرف در سقف‌های کاذب،

۱. اگر به تازگی تصمیم گرفته‌اید سقف مسجد را با سقف کاذب بپوشانید، بهتر است مقدار بیشتر از نیاز تهیه کنید تا در صورت ایجاد نقص در سقف بتوانید از جنس همان سقف‌ها استفاده کنید.

- فضای شبستان را پراز زائده‌های نازیبای لامپ‌های توکار کرده است.
۴. سقف‌ها باید به صورت دوره‌ای و با مواد شوینده مناسب نظافت شوند.
۵. سیم‌ها، طناب‌ها و موارد زائد دیگر را از سقف‌ها جدا نمایید.

● سقف‌گنبدی شکل

سقف مساجد گنبدی شکل ترکیبی از سقف‌های گنبدی و تخت است؛ بنابراین ضمن رعایت نکات مربوط به سقف‌های تخت و آهنی در آن، برای زیبایی و رسیدگی به بخش گنبدی سقف، این نکات را مدنظر قرار دهید:

۱. گنبد مسجد باید به صورت سالانه توسط شرکت‌های معتبر نظافتی و با دستگاه‌های خاص آن‌ها تمیز شود.
۲. گنبد مسجد ممکن است در طول زمان به علت سرما و گرما و رطوبت در قسمت بیرونی در بعضی از کاشی‌ها دچار شکستگی شده باشد که همین امر موجب نفوذ باران و مشکلات عدیده می‌شود. بررسی و رفع عیب از کاشی‌های بیرونی گنبد و ترمیم بخش‌های داخلی گنبد در صورت نزدگی یاری‌بخشی گچ - هم باید در دستور کار قرار گیرد.
۳. پنجره یا پنجره‌های گنبد مسجد، باید به صورت دوره‌ای بازدید شده و از سالم بودن درب‌ها، شیشه‌ها و قفل آن‌ها مطمئن باشید.
۴. اگر جنس پنجره‌های گنبد از چوب است و به مرور زمان چوب‌ها ترک برداشته یا باد کرده است؛ به وسیله بتونه، ترک‌ها گرفته شود و برای استحکام بیشتر بارنگ روغن، رنگ شود؛ و اگر باد کرده یا در معرض خرابی و شکستگی است تعویض شود.

۵. اگر شیشه‌های پنجره‌های گنبد شکسته است تعویض و اگر مشکلی ندارد تمیز شود تانور، بهتر و شفاف‌تر وارد مسجد شود.

۶. زدودن گردوغبار از پنجره‌های گنبد و نظافت دوره‌ای آن‌ها، موجب تمیزی پایدار فضای شبستان می‌شود.

۴. اجزاء مکمل و ساختاری

بعضی از اجزاء شبستان، تکمیل‌کننده فضای داخلی و ساختارهای اصلی آن و یا به نوعی ساختارهای فرعی شبستان به شمار می‌آیند. آبدارخانه، پرده‌ها و فرش و موکت، جزء مکمل و ساختاری مسجد هستند. در این قسمت نکاتی در مورد هر کدام از آن‌ها بیان می‌شود.

• آبدارخانه

آبدارخانه‌ها به علت آنکه غالباً در دید نیستند، همواره مورد غفلت واقع می‌شوند و متأسفانه باید گفت که از نازیباترین و نامرتب‌ترین قسمت‌های مسجد به شمار می‌روند. زیباسازی این بخش شاید شاید تنظیف و سلامت بخشی به خدمات این بخش هم به شمار رود. پس این بخش را با چنین نگاهی مورد توجه قرار دهید:

۱. دیوارهای آبدارخانه به علت مسائل بهداشتی و زیبایی می‌بایست با کاشی پوشانده شوند.

۲. آبدارخانه هم مثل سایر قسمت‌های مسجد نیاز به پیرایش دارد، بنابراین هر گونه وسیله اضافی باید از آن خارج شود؛ برای مثال ظروف پلاستیکی چند سال استفاده شده از قبیل سینی و ... و استکان‌ها و نعلبکی‌های آسیب دیده و لودر حدیک لب‌پریدگی باید از آبدارخانه خارج شوند.

۳. تعویض یا تعمیر قوری‌ها و کتری‌های قدیمی، سیاه شده، شکسته هم باید مورد توجه قرار گیرد.

۴. ظرف شوئی مسجد باید همیشه شفاف و براق باشد، متأسفانه در بسیاری از آبدارخانه‌ها به علت ریختن باقیمانده چای در ظرف شویی، رنگ این قسمت پراز جرم و آلودگی است. این قسمت یک روز در میان باید با مواد شوینده مخصوص شسته شود.

۵. هرگونه برچسب و اطلاعیه و آگهی روی در کابینت‌ها و یخچال باعث نازیبایی آشپزخانه می‌شود و باید از این کار پرهیز کرد.

۶. اگر کابینت‌های آشپزخانه دارای پوشیدگی، زنگ زدگی، رنگ پریدگی، شکستگی و یا عیب‌هایی از این جنس هستند باید هرچه سریع‌تر نسبت به ترمیم یا تعمیر آن‌ها اقدام کنید.

۷. قفل‌های خراب آبدارخانه باید تعویض شده و درب‌ها یا کشوهای خراب نیز باید تعمیر شوند.

۸. به علت استفاده بسیار از آب در آشپزخانه بهتر است در آنجا با دمپایی تردد شده و از انداختن هرگونه موکت یا فرش در آن خودداری شود.

۹. به علت اهمیت بالای نظافت آشپزخانه، شستشو و نظافت آن باید به صورت مستمر و در فواصل زمانی نزدیک صورت بگیرد.

۱۰. به علت احتمال بالای وجود حشرات موذی در فضای آشپزخانه، این محیط باید به صورت دوره‌ای سم‌پاشی شود.

۱۱. چنانچه موزاییک‌ها یا سرامیک کف آشپزخانه لق و یا شکسته شده

باشند باید نسبت به ترمیم یا تعویض آن اقدام شود.

۱۲. چنانچه بر اثر اتفاقی مثل سوختن سماور یا ریختن چای بر روی موکت یا فرش، بوی نامطبوعی ایجاد شد، به سرعت در صدد رفع بوی نامطبوع اقدام شود.

۱۳. هر چیزی در آشپزخانه باید جایگاه مخصوصی داشته باشد؛ و اگر مورد نیاز نیست از آنجا خارج شده و به انباری منتقل شود.

۱۴. مواد فاسدشدنی را نباید در کابینت‌ها نگهداری شوند.

۱۵. تمیزی و نظافت داخلی و بیرونی یخچال هم باید مورد توجه قرار داشته باشد؛ یعنی هم نباید با چسباندن بر چسب‌ها و بر گه‌های مختلف ظاهر آن رانازی یا کرده و هم نباید با نگهداری مواد غیر ضروری یا تاریخ مصرف گذشته در یخچال داخل آن را کثیف و آلوده کنیم.

پرده‌ها

در فضای شبستان غالباً، در دو مکان از پرده استفاده می‌شود. از پرده‌های آویز برای پشت پنجره‌ها و از پرده‌های حائل به منظور جداسازی میان محل نماز خواهران و برادران استفاده می‌شود.

• پرده‌های آویز

پرده‌های مسجد را می‌توانید از میان ۳ نوع پرده زیر انتخاب کنید:

۱. پرده‌های اداری لوردراپه‌ای - پرده‌های عمودی - یا کرکره‌ای

۲. پرده‌های تجملاتی

۳. پرده‌های ساده و اصیل

به نظر می‌رسد مدل سوم، مدل مناسبی برای استفاده در مسجد باشد. البته برای مسجد که مسئله دیده شدن فضای داخل مسجد از بیرون، نه تنها منفی نیست، بلکه نکته‌ای مثبت هم به شمار می‌رود، پرده‌های توری انتخاب خوبی هستند. دقت کنید که طرح روی توری‌ها طرح فخمیم و متناسب با فضای مسجد شما باید باشد. شایان ذکر است استفاده از پرده به علت جاذب بودن گرد و خاک و ریزگردها، توصیه نمی‌شود. به هر شکل برای دوام و زیبایی پرده‌های مسجد باید نکات زیر را مورد توجه قرار دهید:

۱. پرده‌های مسجد باید حداقل سالی یک مرتبه به منظور نظافت و تمیزی شسته شوند.

۲. پوسیدگی یا پارگی پرده‌ها باید ترمیم شود و اگر قابل رفو نیستند یا ترمیم آن‌ها امکان ندارد باید با جنس مناسب تعویض شوند.

۳. اگر چنانچه پرده‌ها کرکره‌ای و یا کشویی هستند، باید توجه شود که بندها، دستاویزها، حلقه‌ها، کرکره‌ها، میل پرده‌ها، نخ‌های اتصال پرده، دستگیره‌ای که هنگام جمع شدن، پرده به آن بسته می‌شود، همگی سالم، روان و بدون عیب باشند.

۴. به هیچ عنوان پرده‌ها نباید با میخ، پیچ یا پونز، به دیوار چسبانده شوند. حتماً باید با میل پرده این کار صورت بگیرد.

● پرده‌های حائل

یکی از اجزاء شبستان، پرده جداکننده محل اقامه نماز خانم‌ها از آقایان، در مسجد

است. کاربرد این پرده‌ها در فضاهایی است که آقایان و بانوان در یک فضای هم‌سطح نماز را اقامه می‌کنند. درباره این جداکننده، نکات زیر را مدنظر قرار دهید:

۱. پرده‌های حائل تنها انتخاب برای جداسازی این دو قسمت نیستند؛ از جمله انتخاب‌های جایگزین پار تیشن‌های سنتی متحرک است. این پار تیشن‌ها که طرح‌های آن را می‌توانید بر اساس معماری و کاشی کاری‌های مسجد خودتان سفارش دهید، آسیب بسیار کمتری از پرده‌های برزنتی به زیبایی مسجد خواهند زد. پار تیشن‌ها سنتی متحرک برخلاف پرده‌های برزنتی نیازمند لوله سر تاسری نیستند و وجود طرح‌های گنبدی در قسمت بالای آن‌ها، طراحی فضای مسجد را زیباتر می‌سازد. از مزایای دیگر این پار تیشن‌ها قابلیت جمع‌آوری آن‌ها برای برگزاری مراسمات بزرگ در مسجد است.

۲. پرده‌ها باید در ارتفاع مناسبی از سطح زمین نصب شوند. نه خیلی کوتاه باشند و نه خیلی بلند.

۳. برای پرده جداکننده، از پارچه‌های رنگ روشن به جای سبز تیره یا مشکی و ... استفاده کنید؛ چرا که پرده‌های حائل در بهترین حالت قدرت نوردهی مسجد را کاهش می‌دهند و استفاده از رنگ تیره در آن‌ها، این رخداد را شدیدتر می‌کند.

۴. پرده‌ها به علت جذب خاک و آلودگی ناشی از دست زدن افراد به آن‌ها، هر دو ماه یک بار نیاز به شست‌وشو دارند؛ و پس از آنکه کاملاً خشک شدند دوباره و بار عایت شرایط گفته شده نصب شوند.

۵. به هیچ وجه پرده حائل را با طناب به میله افقی بالای آن متصل نکنید.

برای اتصال حتماً از حلقه استفاده کنید.

۶. اگر لوله‌ای که حلقه‌های پرده حائل به آن آویزان است از جنس آهن است، زدن رنگ سفید یا هر رنگ روشن دیگر به آن باعث می‌شود زیبایی مسجد از نمای یک تکه آهن زنگ‌زده دبی‌رنگ در امان باشد.

۷. برای نصب پرده از طناب فولادی - سیم بکسل - استفاده کنید.

۸. چسباندن هر گونه کاغذ حاوی هشدار یا... بر روی پرده‌ها نمای نازیبایی به پرده می‌دهد. از این امر هم پرهیز کنید.

۹. چنانچه پرده دارای پارگی و پوسیدگی است، نسبت به ترمیم یا تعویض آن اقدام شود.

۱۰. اگر رنگ پرده بر اثر مرور زمان یا شستشو، حالت اولیه خود را از دست داده است، آن را تعویض کنید.

۱۱. در نصب پرده توجه داشته باشید که پرده به صورت شل یا نامنظم و نامرتب وصل نشده باشد.

۱۲. اگر در مسجد از پارتیشن استفاده می‌کنید، نسبت به ارتفاع آن از سطح زمین، نبود شکستگی در سطح و بخش‌های مختلف آن توجه داشته باشید.

۱۳. از پارتیشن‌ها، به‌عنوان تابلوی اعلانات استفاده نکنید؛ و چنانچه بر روی آن‌ها آگهی، تراکت، برچسب و هر چیز دیگری چسبانده شده است، آن‌ها را بکنید.

فرش و موکت

یکی از جلوه‌های زیبایی و اثرگذاری مسجد بر جان نمازگزاران، مفروش کردن آن با فرش‌های مناسب، زیبا و باکیفیت است. با توجه به اینکه کف اکثر مساجد با موزاییک و سیمان پوشانده شده‌اند، ضروری است پیش از فرش نمودن، کف تمام مسجد را با موکت بپوشانید. در این صورت فرش‌ها هم زیبایی خودشان را بیشتر بر روی آن نشان می‌دهند. اگر قصد خرید موکت برای مسجد دارید یا موکت در مسجد وجود دارد، توجه به نکات زیر در امر زیباسازی آن مفید است:

۱. موکت‌ها باید از یک طرح و رنگ انتخاب شوند.
۲. در هنگام خرید موکت، بیش از مقدار نیاز - از همان جنس موکت - خریداری کنید تا در مواقعی که نیاز به تعویض موکت است از آن مقدار اضافه استفاده کنید.
۳. در هنگام خرید موکت توجه داشته باشید که رنگ فرش و موکت متضاد و البته متناسب باهم باشند.
۴. از انداختن موکت به صورت تکه‌های بریده‌بریده و کوچک و بزرگ در مسجد خودداری کنید.
۵. موکت‌ها حتماً باید به گونه‌ای مناسب، مثلاً با چسب یا پیچ و رول پلاک، به زمین متصل باشند.
۶. در استفاده از چسب برای اتصال موکت به زمین توجه داشته باشید که از ریختن بیش از اندازه چسب خودداری کنید.

۷. در هر جایی از مسجد که لبه‌های موکت از زمین کنده شده، آن‌ها را به زمین متصل کنید.

۸. چنانچه موکت‌های مسجد دارای پارگی یا سوختگی هستند، نسبت به تعویض یا ترمیم آن‌ها اقدام کنید.

● فرش

برای مفروش کردن مسجد با فرش به نکات زیر توجه داشته باشید:

۱. اگر قصد دارید تمام مسجد را با فرش مفروش کنید، فرش‌هایی با یک نقشه واحد، انتخاب کنید.

۲. اگر به جهت تنوع و زیبایی قصد دارید از طرح‌های متنوع استفاده کنید، می‌توانید یک فرش در اندازه بزرگ‌تر از سایر فرش‌های دیگر، در میانه مسجد و زیر لوستر اصلی پهن کنید. وسایل فرش‌ها را طرحی یکسان در اطراف آن بیندازید.

۳. چنانچه فرش یا فرش‌هایی در مسجد نیاز به رفو داشته، یا در اثر پوسیدگی و مستهلک شدن نیاز به تعویض دارند، اقدامات لازم را انجام دهید. اگر امکان تبدیل فرش‌های قدیمی به فرش‌های جدید برای مسجد وجود دارد می‌توانید با رعایت ملاحظات شرعی این کار را انجام دهید.

۴. اگر فضای شبستان مسجد بزرگ است می‌توانید از فرش‌هایی با طرح‌های درشت و بزرگ استفاده کنید؛ و اگر مساحت مسجد شما کوچک است می‌توانید از فرش‌هایی با گل‌های ریزتر استفاده کنید.

۵. در هنگام خرید فرش به پیوندی که می‌تواند طرح فرش انتخابی شما

بانقش‌های محراب و گنبد و کاشی‌کاری مسجد برقرار کند دقت کنید.

۶. برای شبستان‌های مساجدی با وسعت کم، فرش‌ی با ترکیب روشن انتخاب خوبی است.

۷. طرح‌افشان برای فضاهای کوچک مناسب است. ولی فرش‌های با طرح خشتی را به هیچ‌عنوان انتخاب نکنید؛ چون فضا را بیشتر، کوچک نشان می‌دهد.

۸. اگر مسجد شما به اندازه کافی نورگیر نیست، فرش با ترکیب رنگی روشن برای کف مسجد شما مناسب است. اصولاً هر چه فرش روشن‌تر باشد فضا نورانی‌تر به نظر می‌رسد.

۹. برای فضاهای پررفت‌وآمد مثل ورودی مسجد، فرش‌های روشن با بافت ظریف یا به اصطلاح رج بالا مناسب نیست. این‌گونه فرش‌ها در این مکان هادر معرض آسیب دیدگی بیشتری قرار می‌گیرند.

۱۰. فرش‌های ماشینی موجود در بازار معمولاً ۵۰۰، ۷۰۰، ۹۰۰، ۱۰۰۰ و ۱۱۰۰ شانه و با تراکم‌های ۱۰۰۰، ۱۲۰۰، ۱۴۰۰، ۱۷۰۰، ۲۰۰۰، ۲۲۵۰، ۲۷۵۰ هستند؛ اگر به زیبایی فرش اهمیت می‌دهید باید فرش‌ی که شانه و تراکم بیشتری دارد انتخاب کنید ولی اگر می‌خواهید دوام بیشتری داشته باشد، برخی فرش‌های ۵۰۰ شانه با تراکم ۱۲۰۰ یا ۱۰۰۰ مناسب‌تر هستند.

۱۱. فرش‌های با شکل محراب که می‌توانید متناسب با اندازه مسجد از آن‌ها تهیه کنید، انتخاب خوب و مناسبی هستند.

۱۲. اگر مسجد از قبل مفروش است، فرش‌ها متناسب با هم را در یک بخش ببندازید.

۱۳. تلاش کنید با جابجایی فرش‌ها، قسمت‌هایی از فرش که اضافه است به صورت لول یا تاشده بر روی هم باقی نماند.

۱۴. ریشه‌های فرش‌ها را بافته یا نواقص آن را بارفو کردن برطرف کنید.

۱۵. از پذیرفتن فرش‌های اهدایی که کارایی در مسجد ندارد خودداری کنید. البته شما می‌توانید با اجازه از اهداکننده، آن‌ها را فروخته و فرش مناسب تهیه کنید.

۱۶. چنانچه فرش‌های مسجد را به صورت کامل و یا جزئی باید بشویید، حتماً توجه کنید که باید قبل از پهن کردن مجدد حتماً خشک شوند. به ویژه در فرش‌های دستی که ممکن است خیس ماندن آن‌ها بوی نامطبوعی در فضای مسجد ایجاد کند.

۱۷. اگر همه یا بخشی از مسجد با فرش‌های دستی مفروش شده است، توجه کنید که با ریختن آب، چایی، شربت و... خیس نشوند و چنانچه خیس شدند، حتماً آن‌ها را تمیز کرده و مراقب باشید تا قبل از خشک شدن بر روی زمین پهن نباشد.

۱۸. از پهن کردن رو فرشی در مسجد خودداری کنید.

۱۹. برای نظافت، جارو کردن و شستشو فرش‌ها در فواصل زمانی مشخص و به صورت دوره‌ای برنامه‌ریزی داشته باشید.

۵. اجزاء مکمل و غیر ساختاری

اجزاء مکمل و غیر ساختاری مسجد، تنها مکمل فضای داخلی شبستان هستند. این اجزاء تأثیرات زیادی در زیبایی و کارایی فضای شبستان دارند. نکات مربوط به نورپردازی شبستان، دستگاه‌های صوت و سرمایش و گرمایش مسجد و بسیاری از وسایل و امکانات شبستان در این بخش مطرح می‌شود.

• نورپردازی شبستان

یکی از مهم‌ترین اقدامات در طراحی داخلی مسجد، توجه به نورپردازی مسجد، به ویژه محیط شبستان است. وجود چراغ‌های متعدد یا بزرگی لامپ‌ها و زیبایی آن‌ها لزوماً به معنای وجود یک نورپردازی مناسب در مسجد نیست. تعداد مناسب لامپ‌ها، درست بودن جایگاه نصب آن‌ها، بزرگی و کوچکی مناسب در جایگاهی که قرار است نصب شوند و بسیاری از مسائل دیگر به وجود آورنده یک نورپردازی مناسب در فضای شبستان است. به این منظور پیشنهاد می‌شود با مشورت و بهره‌گیری از نظرات یک کارشناس نورپردازی، فضای داخلی شبستان را با نورهای مناسب بیارایید.

اما برای زیباسازی وسایل فعلی نورپردازی در مسجد به توصیه‌های زیر توجه داشته باشید:

• لوستر و نورافکن

۱. نظافت لوستر بزرگ و مرکزی مسجد باید سه یا چهار بار در طول سال انجام شود.

۲. توجه داشته باشید که تنظیف لوستر نیازمند مهارت و دقت است و باید با مواد شوینده مناسب انجام بگیرد؛ بنابراین اگر برای تنظیف لوستر فرد یا افراد متخصصی را نمی‌شناسید، بهتر است این کار را به شرکت‌های

متخصص در امر نظافت واگذار کنید.

۴. از چند طرحی در خرید لوسترها بپرهیزید. بهتر است در تمام مسجد از دو طرح لوستر بیشتر استفاده نشود.

۴. از هر لوستر و روشنایی غیر هم‌شکل که توسط مردم به مسجد آورده می‌شود استفاده نکنید. اگر می‌توانید آن‌ها را با تدبیر مناسبی تعویض و هم‌شکل با سایر لوسترها نمایید. یا در مکان‌هایی غیر از فضای شبستان، استفاده کنید.

۵. لامپ لوستر نمی‌تواند از لامپ‌های مخروطی شکل کم‌مصرف باشد چراکه این لامپ‌ها زیبایی تمام ساختار لوستر را برهم می‌ریزد. به جای این لامپ‌ها می‌توانید از لامپ‌های طرح شمعی یا گرد کم‌مصرف و طرح‌های زیبای لامپ‌های LED استفاده کنید.

۶. سیم‌کشی بالای لوستر باید کاملاً مهندسی شده و پنهان باشد، دیده شدن خرطومی در بالای لوستر و سیم‌های رنگی، نما و زیبایی لوستر را از میان می‌برد.

۷. اگر سقف مسجد بلند است، یک لوستر کوچک را با میله یا زنجیر در ارتفاع پایین نصب نکنید. برای سقف‌های بلند یا از لوستر استفاده نکنید و یا اگر مصر به این کار هستید می‌بایست از لوستر بزرگ استفاده کنید.

۸. در صورت شکستگی یا نقص در لوستر و شاخه‌های آن، نسبت به ترمیم یا تعویض آن‌ها اقدام کنید.

۹. در مناسبت‌های مختلف از آویزان کردن آویزها و وسایل تزئینی به

لوسترها خودداری فرمایید.

۱۰. در صورتی که در داخل مسجد از نورافکن استفاده می کنید، این نورافکن ها باید به شکل مناسب و در جای مناسب نصب شوند.

۱۱. عبور سیم های نورافکن از داخل داکت و نظافت ظاهری آن هم باید مورد توجه قرار گیرد.

• مهتابی ها

نسبت به روشنایی مهتابی ها نکات زیر مورد توجه قرار دهید:

۱. اگر رنگ مهتابی های شبستان از میان رنگ های سفید یا زرد انتخاب شود، بهتر است. استفاده از هر نوع رنگ دیگر در مسجد باعث لطمه به نمای مسجد خواهد بود.

۲. مهتابی ها باید روی سقف یا دیوار، با فاصله یک و نیم متری به شکل منظم و در یک راستا قرار بگیرند. هر گونه به کارگیری از مهتابی ها در قالب اشکال مختلف، فضای شبستان مسجد را نازیبا می سازد.

۳. مهتابی های سوخته، نیم سوز یا چشمک زن باید در اسرع وقت تعویض شوند.

• سیستم صوت

نکات مربوط به سیستم صوت عبارت اند از:

۱. سیستم صوت در مسجد باید دارای یک فضای مخصوص و مناسب باشد.

۲. اگر چنین امکانی وجود ندارد بهتر است سیستم صوت در فضایی قرار گیرد که در دید نباشد. مثلاً در زیر منبر یا پشت محراب.
۳. در هر مکانی که سیستم صوت قرار دارد باید سیم کشی‌ها به صورت مرتب و منظم جمع‌آوری شده باشد و از داخل داکت تا بلندگوها کشیده شوند.
۴. سیم‌های بلندگوها را به هیچ‌عنوان از زیر فرش و موکت یا از روی دیوارها بدون استفاده از داکت عبور ندهید.
۵. داخل اتاق صوت را از برگه‌های زائد و یا برچسب‌های رنگارنگ و متنوع پاک‌سازی کنید.
۶. اگر سیستم صوت مسجد دارای جعبه مخصوص است؛ بهتر است جعبه زیبا، سبک و بادوام باشد؛ و هیچ‌گونه برگه‌ای بر روی آن نصب نشده باشد.
۷. بعد از استفاده از میکروفون‌ها، آن‌ها را جمع کرده و در جای مناسبی قرار دهید. از رها کردن آن بر روی منبر یا داخل اتاق صوت خودداری کنید.
۸. در برخی از مساجد، پایه میکروفون رومیزی و پایه میکروفون ایستاده به صورت هم‌زمان در کنار محراب قرار دارند. پایه میکروفون پس از استفاده نباید در محراب یا در گوشه و کنار مسجد رها شده باشد.
۹. اگر برای مراسمات روزانه تنها به یکی از تجهیزات صوتی مثلاً فقط به میکروفون یقه‌ای احتیاج دارید، پایه میکروفون‌های اضافی را به محل دیگری منتقل کنید. در مورد تریبون و میز سخنرانی هم همین جمع‌آوری صدق می‌کند.

• سیستم گرمایش و سرمایش

توصیه اولیه برای سیستم گرمایش مسجد استفاده از اسپیلت و بارادیاتور است.

• رادیاتور

اگر سیستم گرمایشی مسجد پکیج و رادیاتور باشد:

۱. اگر از رادیاتورهای قدیمی استفاده می کنید:

- برای زیبایی و صرفه جویی در مصرف انرژی، رادیاتورها را تعویض کنید؛ چراکه رادیاتورهای نسل جدید علاوه بر طراحی زیبا، قدرت گرمابخشی بسیار بالاتری را هم دارند.
- اگر نمی توانید رادیاتورهای قدیمی را تعویض کنید می توانید با اقداماتی مثل رنگ زدن و یا پوشاندن آنها، چهره نازیبای آنها را تغییر دهید.

۲. اتصالات رادیاتورها را باید در ابتدا، حین و انتهای فصل سرما مورد بررسی و بازبینی قرار دهید.

۳. اگر چنانچه اتصالات دچار خرابی و یا نقص هستند نسبت به رفع خرابی یا نقص اقدام لازم صورت بگیرد!

۴. توجه داشته باشید که تعداد پره های رادیاتور باید متناسب با فضای مسجد باشد.

۱. برای مطالعه درباره حفظ و نگهداری این نوع از سیستم های گرمایشی می توانید به فصلنامه کرامت - ویژه خادمین مساجد - شماره ... مراجعه کنید.

۵. از نماز گزاران بخواهید به هیچ عنوان مهر، تسبیح، قرآن، کتب ادعیه و یا چیزهای دیگر را بر روی رادیاتورها قرار ندهند!

۶. تکیه دادن پشتی به رادیاتور جدای از خطراتی که ایجاد می کند، به هیچ عنوان راهکاری برای زیباتر کردن رادیاتور هانیست؛ بنابراین در تابلو اعلانات ذکر کنید که نماز گزاران به رادیاتورها تکیه ندهند.

• بخاری

اگر در مسجد کماکان از بخاری های گازی برای گرمایش استفاده می شود، شاید قدرت مانور آن چنانی در زیباسازی ترکیب و چینش آن ها نداشته باشید، چراکه لوله گذاری احتمالی در دیوارها امکان تغییر مکان را به شما نمی دهد، مگر اینکه به سمت خرید بخاری گازی های بدون دود کش بروید که برای مسجد به دلیل مسائل ایمنی زیاد توصیه نمی شود. به هر ترتیب در صورتی که از بخاری گازی معمولی در مسجد استفاده می کنید، در این صورت اقدام مناسب شما:

۱. در صورت امکان تعویض بخاری های مستهلک و استفاده و خرید بخاری های جدید و زیبا است.

۲. لوله بخاری های مستعمل و زنگ زده را با لوله بخاری های نو تعویض کنید.

- توجه کنید که از لوله های فنی برای بخاری استفاده نکنید.
- برای زیبایی لوله های مدل قدیمی، آن ها را با فویل های آلومینیمی پوشانید.

... برای این کار می توانید یک اطلاعیه بر روی تابلوی اعلانات بچسبانید.

۳. شلنگ گاز بخاری را کوتاه در نظر گرفته و از دیدن نماز گزاران مخفی کنید.

۴. شلنگ گاز به هیچ وجه نباید از زیر فرش عبور داده شود.

۵. پس از فصل سرما بخاری‌ها را از شبستان مسجد جمع کنید.

۶. شلنگ‌های گاز لوله‌ها جدا شده و با مسدود کردن لوله‌ها و بستن شیر آن‌ها، دستگیره شیرها در اختیار خادم قرار گیرد.

۷. در صورتی که لوله بخاری شما از شیشه پنجره یا درب‌های مسدود شده مسجد خارج می‌شود، پس از جداسازی آن، محل خالی مانده را با یک تکه شیشه بریده شده و چسب شیشه پر کنید.

۸. قرار دادن دستمال یا هر چیز دیگر برای شش ماه فصل گرما، در محل خروج لوله بخاری نوعی کج سلیقگی بوده و برای زیبایی مسجد آفت و نشانه بی توجهی به آرایش مسجد به حساب می‌آید.

۹. از قرار دادن کتری آب بر روی بخاری، به منظور ایجاد رطوبت در هوا خودداری کنید. شما می‌توانید برای این کار از دستگاه‌های رطوبت ساز استفاده کنید.

۱۰. برای نصب لوله‌های بخاری، کوتاه‌ترین مسیر تا دریچه خروجی لوله را انتخاب کنید^۱.

۱۱. از چسباندن برچسب و... بر روی بخاری خودداری شود؛ و برای کندن برچسب‌های قدیمی نیز از تینر یا استون استفاده شود.

۱. برای مطالعه درباره حفظ و نگهداری این نوع از سیستم‌های گرمایشی می‌توانید به فصلنامه کرامت - ویژه خادمین مساجد - شماره ... مراجعه کنید

۱۲. اگر بخش‌هایی از بخاری دچار زنگ‌زدگی یا پوسیدگی شده است،
ترمیم کرده و رنگ بزنید.

۱۳. اگر دیوارهای پشت بخاری، دوده گرفته، سیاه شده یا رنگ آن
نسبت به دیوارهای دیگر مسجد تغییر کرده است، نسبت به ترمیم و
رنگ‌آمیزی آن اقدام کنید.

• کولرهای آبی

۱. در برخی از مساجد کولرها بر روی پشت‌بام قرار دارد، بنابراین:

- نگهداری و مراقبت از این کولرها در شروع و پایان فصل گرما و در
آغاز فصل سرما، مثل بررسی شلنگ آب‌رسانی به کولر، روغن‌کاری
یاتاقان کولر، تنظیم شناور و اتصالات آب‌رسانی داخل کولر، تعویض یا
تمیز کردن پوشال‌ها، بررسی مسیر خروجی باد سرد کولر و زیرسازی
آن به منظور آسیب‌نرساندن به سقف مسجد، باید مورد توجه قرار گیرد.
- دریچه‌های این نوع کولرها محل ورود گرد و خاک به مسجد بوده
و مسجد را در معرض آلودگی‌های فراوانی قرار می‌دهد؛ بنابراین
دریچه‌های آن باید با شروع فصل سرما به شکل مناسبی پوشانده شده
و در شروع فصل گرما مورد بازدید قرار گرفته و تمظیف شوند.

۲. اگر پره‌های افقی و عمودی دریچه‌ها شکسته‌اند، بهتر است دریچه‌ها
تعویض شوند.

۳. هر نوع پارچه یا وسیله اضافه‌ای که به پره‌ها و دریچه‌های کولر وصل
شده را از آن جدا کنید.

۴. چنانچه رنگ دريچه‌ها از بين رفته مي‌توانيد با يك اسپري رنگ، آن را هم‌رنگ ديوار يا محيط اطراف دريچه كنيد.

۵. اگر پيچ‌هاي دريچه كولر شل شده يا افتاده است، آن‌ها را سفت و يا مجدداً در جايگاه خود پيچ كنيد.

۶. در برخي از مساجد كولر پشت پنجره‌هاي شبستان است؛ بنابراین:

- محفظه نگه‌دارنده كولر رنگ زده شود.
- به شكل مناسب جوش داده شود.
- به جهت ايجاد سروصدا و ايجاد مزاحمت براي نماز گزاران، محفظه نگه‌دارنده كولر متصل به پنجره‌ها نباشد.
- در غير فصل گرما كاور مناسب و سالم داشته باشد يا به فضاي ديگري منتقل شود.
- اگر بدنه كولر شوره‌زدگي يا ريختگي رنگ دارد نظافت و يا ترميم شود.

- وسيله‌اي بر روي كولر قرار داده نشود.
- سايبان‌هاي غيراستاندارد از روي آن برداشته شود.

۷. در برخي از مساجد كولر داخل شبستان است؛ بنابراین:

- بايد كناره‌ها يا عقب مسجد قرار داشته باشند.
- به هيچ عنوان نزديك محراب قرار نگيرند.
- اگر رنگ پريدگي يا آلودگي دارد تميز شود.
- وسيله‌اي بر روي آن قرار نگيرد.
- برگه يا كاغذي به آن نصب نشود.
- مهر و تسبيح بر روي آن يا آويزان به كولر نباشد.

• پنکه‌های سقفی

اگر در مسجد از پنکه‌های سقفی استفاده می‌شود:

۱. در گام اول بهتر است این پنکه‌ها را از مسجد جمع‌آوری کنید؛ چراکه هم فضای بصری مسجد را آزاردهنده جلوه می‌دهد سرمایه‌ش مناسبی هم در فضا ایجاد نمی‌کند.

۲. اما اگر این امکان برای شما به هر دلیلی فراهم نیست، سالی دو بار پنکه‌ها را از سقف جدا کرده و بشویید.

۳. اگر قسمتی از آن رنگ‌پریدگی دارد مجدداً با رعایت نکات کارشناسی رنگ شود.

۴. در هنگام نصب هم نوع سیم‌کشی آن باید به نحوی باشد که از سیم‌رنگ سفید برای برقراری اتصالات استفاده شود تا در فضای بالای سقف به چشم نیاید؛ و البته سیم‌های اضافه پوشانده و یا جدا شوند.

۵. چنانچه پنکه‌ها خراب است یا سروصدای نامطلوبی را در مسجد ایجاد می‌کند، در اسرع وقت نسبت به تعمیر آن اقدام کنید.

• تابلو اعلانات

پیشنهاد می‌شود برای رهایی دیوارهای مسجد از نصب آگهی‌ها و توصیه‌های مختلف به فکر تهیه یک تابلو اعلانات باشید.

۱. پیشنهاد می‌شود از تابلوهای اعلانات آلومینیومی استفاده کنید.

۲. بهترین حالت در باره تابلوهای اعلانات نصب کردن آن‌ها در فضایی

خارج از شبستان - مثلاً در حیاط - است. البته با رعایت و توجه به مسئله زیبایی فضای عمومی مسجد.

۳. اگر تمایل دارید تابلو اعلانات در فضای شبستان باقی بماند، باید نسبت به نظافت و تمیزی آن اهتمام جدی داشته باشید. مثلاً گردوغبارهای موجود بر روی تابلو، هر چند روز یکبار باید تمیز شوند.

۴. بر چسب‌های مختلفی که بر روی شیشه‌ها یا قاب اطراف تابلو زده شده است را از آن جدا کنید.

۵. اطلاعیه‌های موجود بر روی تابلو باید به شکل منظم بر روی آن نصب شوند.

۶. توجه داشته باشید که نصب هر اطلاعیه و یا آگهی باید دارای زمان باشد و پس از اتمام زمان، حتماً از روی تابلو برداشته شود.

۷. اگر تعداد اطلاعیه‌ها زیاد است، می‌توانید از دو تابلو استفاده کنید. فقط مراقب باشید تابلوها به گونه‌ای نصب شوند که زیبایی نمای شبستان حفظ شود.

۸. اگر در تابلو از موکت، فوم، پلاستوفوم - یونولیت - یا پارچه استفاده شده است، توجه کنید که حتماً سالم باشند؛ و در صورت پوسیدگی یا پارگی موکت و پارچه یا شکستگی فوم و پلاستوفوم، آن‌ها را ترمیم یا تعویض کنید.

۹. اگر تابلو اعلانات مسجد در فضای بیرون از شبستان و در فضای باز قرار دارد؛ نسبت به رفع پوسیدگی یا زنگ‌زدگی احتمالی تابلوهای آلومینیومی

یا پوسیدگی و باد کردگی تابلوهای چوبی اقدام کنید.

۱۰. اگر تابلوهای مسجد، قابل ترمیم و رنگ زدن نیستند، آن‌ها را تعویض کنید.

• ساعت

مساجد زیبایی و اصالت را باهم در ذات خود دارند و به همین دلیل در میان ساختمان‌های دیگر شهر متمایز شده‌اند. در مسجد برخلاف یک ساختمان عادی، بهترین انتخاب، علاوه بر کارایی باید اصیل هم باشد. ساعت‌ها در مسجد عضوی مهم از زیبایی مسجد هستند. امروزه ساعت‌های دیجیتال با قابلیت نشان دادن اوقات شرعی در بسیاری از مساجد مورد استفاده قرار می‌گیرند اما لزوماً کارایی آن‌ها دلیلی بر زیبایی و انتخاب نمودن آن‌ها برای مسجد نیست. به نظر می‌رسد گزینه ساعت‌ها دیجیتال برای مسجد انتخاب زیبایی نیستند؛ بلکه می‌توانیم از ساعت‌های عقربه‌ای ساده اما بزرگ و خوش‌رخ باز مینه سفید در مسجد استفاده کنیم.

پس از این مقدمه ذکر چند نکته درباره حفظ و نگهداری ساعت در مسجد ضروری است:

۱. به شدت از قبول ساعت‌های تبلیغاتی برای مسجد بپرهیزید.

۲. آویزان کردن ساعت از سقف بازنجیر یا میله، در مسجد زیبایی خاصی ایجاد نمی‌کند و تنها فضای مسجد را شلوغ می‌کند، ساعت می‌تواند در سمت راست و چپ محراب جای گیرد به نحوی که از در ورودی قابل رؤیت باشد.

۳. اگر مسجد بزرگی دارید که نیاز به دو یا سه ساعت دارد، می‌بایست

ساعت‌ها مشابه هم باشند و چند مدل بودن آن‌ها به زیبایی مسجد آسیب می‌رساند.

۴. توجه داشته باشید نصب بیش از یک ساعت در مسجد باید با توجه به نیاز و فضای مسجد باشد. نصب چند ساعت در مسجد، یکی از عوامل نازیبایی در فضای آن است.

۵. چنانچه شیشه ساعت شکسته یا ترک برداشته است، شیشه را تعویض کنید.

۶. اگر هر کدام از اجزاء ساعت دچار عیب شده‌اند، نسبت به رفع عیب آن‌ها اقدام کنید.

۷. همواره مراقب باشید عقربه‌های ساعت مسجد عقب‌تر یا جلوتر از زمان نباشند.

۸. برچسب‌ها و تراکت‌های مختلف را از روی شیشه و یا قاب ساعت بردارید.

۹. برچسب اموال ساعت را در پشت و یا در زیر ساعت، به گونه‌ای که دیده نشود، بزنید.

• تابلو ادعیه و آیات

در زمینه تابلو ادعیه و آیات، رویکردهای فعلی مساجد عموماً بر روی تابلوهای برقی بزرگ با فونت ساده و در قامتی ایستاده و بلند در دو سمت محراب است؛ اما همان‌طور که در بخش‌های قبل گفته شد هر انتخابی برای مسجد در نظر اول باید مبتنی بر اصالت باشد، بنابراین بهترین گزینه برای تابلو ادعیه مسجد،

تابلو فرش‌ها هستند که بانورپردازی صحیح پیرامون آن‌ها خواناتر هم خواهند بود.

اما اگر چنین امکانی وجود ندارد، لازم است تابلوهای ادعیه مسجد حداقل زیبایی را حائز باشند تا به زیبایی مسجد بیفزایند یا لااقل از آن نکاهند؛ بنابراین:

۱. خط نوشتار تابلوها نستعلیق اما از نوع ساده و خوانا باشد.

۲. کادری که آیات و ادعیه در آن قرار می‌گیرند بر اساس نوع کاشی کاری مسجد و با استفاده از رنگ‌های به کار رفته در آن باشد.

۳. نور تابلو از میان دورنگ سفید و زرد انتخاب شود.

۴. سبک طراحی تمام تابلوهای ادعیه یکسان باشد و از چند طرحی و کشکولی پرهیز شود.

۵. لزومی به نصب تابلوها چسبیده به محراب نیست و می‌توان آن‌ها را بافاصله نصب کرد البته به نحوی که در چرخش چشم دو صف ابتدائی قابل مشاهده باشد.

۶. برق کاری و سیم‌کشی تابلو از پشت تابلو به نحوی انجام شود که سیم‌ها قابل مشاهده نباشد و کلید هر تابلو در جنب یا زیر آن باشد.

۷. اندازه تابلو را با ارتفاع مسجد و محراب و منبر تنظیم کنید. اندازه تابلو باید به نحوی باشد که هیچ کدام از بخش‌های مسجد را تحت تأثیر خود قرار ندهد.

۸. ادعیه‌ای مرسوم و رایج در مسجد را به صورت تابلو، درون یک قاب زیبا و در جای مشخص ارائه کنید.

۹. از تهیه تابلوی ادعیه غیر مرسوم و بسیار بلند پرهیزید.

۱۰. چنانچه قاب یا بنر و پارچه ادعیه پاره شده نسبت به ترمیم یا تعویض آن اقدام کنید.

۱۱. برای نصب ادعیه، سوراخ‌های متعدد در دیوار، سقف و یا مکان‌های دیگر ایجاد نکنیم.

۱۲. از آویزان کردن به شکل طناب، نخ و... خودداری شود^۱.

۱۳. اگر ادعیه توسط یک نفر که صدای بهتری دارد، با توجه به رعایت حال نمازگزاران خوانده شود بهتر است.

۱۴. تابلوی نشان دادن قرائت‌های روزانه هم باید در جای مناسب، به شکل ثابت نصب شود.

۱۵. از تخته وایت برد یا تخته‌های مشابه برای نوشتن آیات و احادیث روزانه، نباید استفاده شود.

• تابلوی نمایشگر نماز اول و دوم

۱. تابلوهایی ساده اما با طراحی شکلی و خط نستعلیق تهیه کنید.

۲. برای نصب این تابلوها اگر به مکانی دور از محراب دست یافتید، این تابلوها را در آنجا نصب کنید، تا حوالی محراب برای بروز زیبایی‌های محراب

۱... یکی از جدیدترین روش‌های قرائت ادعیه در مساجد استفاده از دستگاه دیتا و پرده نمایشگری است که قابلیت جمع شدن را دارد. اگر مسئول مسجد بتوانند با توجه به شرایط اقتصادی، چنین امکانی را در مسجد فراهم کنند، علاوه بر قرائت ادعیه مختلف و نمایش بهتر و واضح‌تر آنها، از نظر مکان و فضا، هم جای کمتری در مسجد گرفته می‌شود و هم مسجد نظم و شکل زیبایی پیدا می‌کند.

خلوت تر باقی بماند.

۳. این تابلوها باید همیشه سالم و تمیز باشند.

۴. اگر نوشته‌های آن پاک یا ناخوانا شده باید ترمیم و اصلاح شوند.

۵. سیم‌های این تابلوها به هیچ عنوان نباید از روی محراب عبور کنند و یا اویزان باشند. بلکه باید به شکل منظم از داخل دیوار بیرون بیایند یا درون داکت قرار داشته باشند.

۶. همچنین در نصب این تابلوها باید دقت شود که به محراب یا دیوارهای اطراف آن آسیب نرسانند.

• تابلوهای معمولی

بهتر است از تابلوهای منقش به تصاویر افراد یا نوشته‌های مختلف در مسجد استفاده نشود. چراکه این تابلوها دیوارهای مسجد را شلوغ می‌کنند و پیامی را هم به وضوح نمی‌رسانند. اما اگر تابلویی در مسجد وجود دارد که به جهت زیبایی یا معنویت زیاد گریزی از نصب آن نیست:

۱. می‌توانید آن را در دورترین نقطه نسبت به محراب نصب کنید. مثلاً در انتهای مسجد، دیوار پشت به محراب یا دیوارهای سمت چپ و راست محراب.

۲. اگر تابلوها در ابعاد بزرگ هستند آن‌ها را نه به صورت صاف و به قول معروف flat که به صورت شیب دار و به سمت پایین نصب کنید.

۳. از نصب تابلو در ارتفاع پرهیزید؛ چراکه برای دیده شدن و زیبایی،

مرکز تصویر یک تابلو باید هم سطح چشم باشد.

۴. برای دیوارهای کوچک تر مسجد، از تصاویر کوچک تر و برای دیوارهای بزرگ تر از آثار بزرگ تر استفاده کنید.

۵. از نصب تابلوهایی منقش به تصاویر منسوب به ائمه پرهیزید.

۶. پیشنهاد می شود از نصب چند تابلو و تصویر خودداری کنید.

۷. اما اگر قصد دارید چند تابلو و تصویر نصب کنید، بین تابلوها توازن دیداری ایجاد کنید. مثلاً در چیدمان گروهی، تابلوهای سنگین و بزرگ را در سمت چپ قرار دهید. یا اگر تابلوهایتان زوج هستند بزرگ ترین و سنگین ترین تابلوها را در وسط قرار دهید.

• تصاویر امام خمینی و مقام معظم رهبری و شهدا

در بسیاری از مساجد دیده می شود که تصاویر حضرت امام خمینی رحمه الله علیه و مقام معظم رهبری حفظه الله در اطراف محراب نصب شده است. در مساجد قدیمی تر، تصاویر شهدای مسجد و محله هم چنین موقعیتی در مسجد دارند. به جهت حفظ موازین شرعی و زیبایی محراب، بهتر است این تصاویر در منظر مستقیم نماز گزاران در هنگام نماز قرار نگیرند.

بنابراین پیشنهاد می شود برای تمامی ایام سال در فضای بیرون شبستان یادمانی شایسته را با طراحی و نورپردازی مناسب برای تمثال امام خمینی رحمه الله علیه و مقام معظم رهبری حفظه الله و تصاویر شهدای دفاع مقدس فراهم آورید. البته می توانید این تصاویر را در فضایی خارج از شبستان نیز به شکل جداگانه نصب نمایید.

• تابلوهای راهنما

در بسیاری از مساجد برای قسمت‌های مختلف مسجد که نمازگزار برای یافتن آن نیاز به تابلو راهنما دارد، مثل آبدارخانه یا دفتر مدیریت مسجد یا دفتر قرض‌الحسنه یا ... یک کاغذ A4 روی درب‌ها می‌چسبانند که زیبایی و نظمی در خود ندارد.

برای رفع این نقصان می‌توان از تابلوهای چوبی یا فلزی استفاده کرد که در سمت راست و بالای در روی دیوار نصب می‌شوند. در انتخاب این تابلوها توجه داشته باشید که:

۱. فونت مورد استفاده باید با سایر فونت‌های تابلوها هماهنگ باشد. فونت‌های نستعلیق یا شکسته خوانا گزینه‌های خوبی هستند.

۲. اگر انتخاب شما تابلوهای فلزی بود، رنگ طوسی تیره با کادر مشکی می‌تواند گزینه مناسبی باشد.

۳. توجه داشته باشید تمام مجموعه‌های فعال در مسجد باید تابلوی راهنمای مخصوص به خودشان را داشته باشند.

۴. تابلوهای راهنمای مورد استفاده در مسجد همگی باید سالم و تمیز باشند. و اگر چنانچه دارای شکستگی و نقص هستند از مسئولین آن مجموعه‌ها بخواهید تابلوهای خود را ترمیم و یا تعویض کنید.

۵. شما می‌توانید به منظور مدیریت فضای مسجد و نیز نظم و زیبایی، با همکاری مجموعه‌های مستقر در مسجد یک تابلوی راهنمای مناسب برای همه مجموعه در یک مکان قرار دهید.

• منبر و تریبون

با توجه به برگزاری مراسم‌های مذهبی و سخنرانی در مساجد، یکی از وسایل مورد نیاز مسجد منبر و تریبون است. به جهت روشن بودن تفاوت منبر و تریبون، در این بخش تنها نکات مربوط به زیباسازی این وسیله بیان می‌شود:

۱. اندازه منبر به وسعت و ارتفاع مسجد شما بستگی دارد.

۲. در برخی از مساجد کوچک، منبرهایی مشاهده می‌شود که به علت بلندی بیش از حد، مورد استفاده قرار نمی‌گیرد. و به جای آن از منبر یا صندلی کوچک‌تری استفاده می‌شود. برای حل این مشکل هم می‌توانید منبر بزرگ را با لحاظ مسائل شرعی تبدیل به احسن کنید و هم می‌توانید با کمک یک نجار ماهر، منبر بزرگ را به دو منبر با اندازه‌های کوچک و متوسط تبدیل کنید. اما توجه داشته باشید به هر شکل وجود دو منبر در مسجد ضروری نیست و مسجد را شلوغ و مشوش می‌کند.

۳. اگر منبر دارای در است، در و لولاهای آن سالم باشند. و اگر نیاز به تعویض یا ترمیم آن‌ها است، این کار صورت بگیرد.

۴. رنگ پریدگی، شکستگی و هر گونه عیب و نقص بر روی در موجود نباشد.

۵. می‌توانید رنگ پریدگی‌ها را با بتونه ترمیم کرده و از نوع رنگ درب، بر روی آن بزنید.

۶. قفل در حتماً سالم و دارای کلید باشد. کلید در هم در اختیار خادم قرار داشته باشد.

۷. اگر برای نشیمنگاه منبر از تشکچه و پشتی مناسب و به اندازه استفاده کنید بهتر است. تشکچه‌های آماده و هم‌رنگ منبر گزینه‌های مطلوبی برای این امر هستند.

۸. از انداختن هر گونه موکت، پتو ابری، پتوهای سربازی و یا موارد نامناسب دیگر بر روی نشیمنگاه منبر خودداری کنید.

۹. پله‌ها و نشیمنگاه منبر با فرش مناسب مفروش و با بست‌های مناسب محکم شود.

۱۰. اگر از صندلی به عنوان منبر در مسجد استفاده می‌شود، باید فقط در زمان استفاده در مکان مناسب قرار گیرد و بعد از آن جمع‌آوری شود.

۱۱. محل قرار گرفتن منبر سمت چپ محراب است.

۱۲. اگر در مسجد علاوه بر منبر تریبون هم وجود دارد؛ باید فقط در موقع مناسبت‌ها از آن استفاده شود و در سایر مواقع در محیط مسجد نباشد. (می‌توانید به انبار منتقل کنید)

۱۳. زیبایی تریبون و تناسب آن با جایگاه و شأن مسجد هم باید مورد توجه قرار گیرد.

• مبل و صندلی نماز

یکی از ضرورت‌هایی که امروزه در مساجد به وجود آمده است، وجود صندلی‌های نماز در مساجد برای سهولت در اقامه نماز سالمندان و افراد ناتوان است. به جهت اینکه از استقرار این صندلی‌ها در مساجد گریزی نیست، نکاتی برای زیباسازی این صندلی‌ها بیان می‌شود:

۱. شما می‌توانید به جهت سهولت در خواندن نماز برای سالمندان، از صندلی‌های نماز یا صندلی‌های مبلی استفاده کنید.
۲. صندلی‌های نماز باید همواره تمیز باشند. زدودن گردوغبارها در فواصل زمانی مناسب و کندن برچسب‌ها از روی آن‌ها امری ضروری است.
۳. نشیمنگاه صندلی‌ها باید سالم باشند. پاره بودن روکش‌ها یا شکستگی آن‌ها باید ترمیم شود.
۴. اگر پایه‌های آن دچار لقی و یا شکستگی هستند، باید تعمیر شوند.
۵. اگر صندلی‌ها، از نوع تاشو هستند بهتر است پس از نماز جمع‌آوری شده و در مکان مناسبی در مسجد جمع‌آوری شوند.
۶. به هیچ‌عنوان مهر، تسبیح، کتاب‌های ادعیه و سایر موارد به شکل دائمی بر روی صندلی‌ها قرار نگیرند. (امام جماعت و یا خادم می‌توانند از افرادی که از صندلی‌ها استفاده می‌کنند تقاضا کنند پس از استفاده این وسایل را در جای مخصوص خود قرار دهند)
۷. بهترین مکان برای قرار دادن صندلی‌های نماز، کناره‌های مسجد یا کنار پرده‌های حائل میان محل نماز برادران و خواهران است. این اقدام علاوه بر زیباسازی فضای شبستان، می‌تواند امکان مناسبی برای اتصال نماز خواهران را نیز به وجود بیاورد. البته اگر بعضی از مأمومین به خاطر کسب ثواب نماز در صف اول، در برابر این اقدام مقاومت کردند، امام جماعت می‌تواند با ارائه توضیحات کافی از آن‌ها بخواهد که در این امر همکاری کنند.

۸. تمام صندلی‌های نماز، از یک جنس، یک مدل و یک رنگ باشند. بنابراین چنانچه مقدور است آن تعداد از صندلی‌ها که مدل متفاوتی دارند را از مسجد خارج کنید.

۹. تنها به تعداد مورد نیاز یا اندکی بیشتر، صندلی در مسجد نگهدارید. مثلاً اگر ۵ نفر از این صندلی‌ها استفاده می‌کنند، وجود حداکثر ۸ صندلی کافی است.

۱۰. به نمازگزاران توصیه کنید صندلی‌هایی را که با خود به مسجد می‌آورند، پس از اتمام نماز و خروج از مسجد، صندلی را هم از شبستان خارج کنند.

۱۱. از قرار دادن متکا و پهن کردن پتو در کنارهای مسجد، خودداری کنید. شما می‌توانید به جای این کار در انتهای مسجد چند صندلی را برای نشستن در نظر بگیرید.

• کتابخانه، قفسه قرآن و کتب ادعیه

قسمتی از زیبایی مسجد در نظم در نرم‌افزارهایی است که در مسجد مورد استفاده نمازگزاران قرار می‌گیرد. از جمله این نرم‌افزارها، قرآن‌ها و سایر کتب ادعیه‌ای است که متأسفانه به مکان و جایگاه آنان در مسجد به شکل مناسبی توجه نمی‌شود. نکاتی که در مورد زیباسازی این کتاب‌ها می‌توانید به کار بگیرید عبارت‌اند از:

۱. بسیاری از این کتب بعد از سال‌ها به علت استهلاک و از بین رفتن جلد و اوراق نمی‌توانند مورد استفاده قرار گیرد و حتی ماندنشان در کتابخانه هم باعث نازیبایی آن می‌شود. بنابراین آن‌ها را از مسجد خارج کنید.

۲. جلد و صفحات قرآن‌ها و کتبی که نیاز به ترمیم و صحافی دارند را در پروسه ترمیم و صحافی قرار دهید (اگر متخصصی در داخل مسجد دارید توسط او و در غیر این صورت در خارج از مسجد و توسط کارشناسان این کار)

۳. برای جبران کمبودهای ایجادشده، به سرعت کسری قرآن و مفاتیح مورد نیاز مسجد را تأمین کند.

۴. محل نگهداری قرآن، مفاتیح و ادعیه را از سایر کتاب‌ها جدا کنید. کتابخانه چوبی با قفسه‌های غیر ثابت و بدون در انتخاب مناسبی برای قرار دادن قرآن‌ها و کتب ادعیه هستند.

۵. ترتیب قرار گرفتن کتاب‌ها در کتابخانه از بالا به ترتیب: قرآن، مفاتیح الجنان، نهج البلاغه، صحیفه سجادیه و سپس سایر کتب است.

۶. قرآن و کتب ادعیه را بر اساس اندازه آن‌ها و به صورت عمودی به ترتیب از بزرگ به کوچک طوری قرار دهید که کتاب‌های بلندتر سمت راست و کتاب‌های کوتاه‌تر سمت چپ قرار بگیرند.

۷. اگر کتابخانه‌ها در گوشه‌های انتهایی مسجد قرار گیرند، بهتر است. و اگر این کار امکان ندارد، کتابخانه یا قفسه‌ها را در سمت راست در ورودی مسجد قرار دهید.

۸. قفسه‌های ثابت و غیر قابل انتقال را به دیوار محکم کنید.

۹. نسبت به رعایت این موارد در نظافت و زیبایی کتابخانه‌ها و قفسه‌ها اهتمام داشته باشید:

- ترمیم و اصلاح طبقاتی که شکسته است.
- رنگ زدن بخش‌هایی که رنگ آن به هر دلیلی از بین رفته است.
- هر نوع برچسب و آگهی را از روی آن‌ها پاک کنید.
- شیشه‌های شکسته و قفل‌های خراب کتابخانه را تعویض کنید.
- نظافت شیشه‌ها و زدودن گردوغبار از قفسه‌های کتابخانه باید در فواصل زمانی مناسب صورت پذیرد.

۱۰. استفاده از قرآن‌ها و ادعیه یک‌شکل در مسجد ضروری است.

۱۱. از گرفتن کتاب‌های ادعیه‌اهدایی که مستهلک و خراب هستند خودداری کنید.

۱۲. با نوشتن عباراتی مثل «پس از استفاده در جای خود قرار دهید» یا «در حفظ و نگهداری این کتاب کوشا باشید» بر روی صفحات ابتدایی قرآن یا کتاب ادعیه، از نمازگزاران بخواهید در نظم و زیبایی مسجد و دوام کتاب‌ها به شما کمک کنند.

• مَهر، تسبیح و جامه‌ری

سجده یکی از ارکان نماز است که باید بر روی تربت انجام بگیرد. روزانه ۱۷ رکعت نماز و ۳۴ مرتبه سجده بر خاک در هر نماز انجام می‌شود. به هر میزان زیبایی و تمیزی مهرها بیشتر باشد، لذت و نشاط نمازگزاران با هر مرتبه سجده به پیشگاه الهی بیشتر خواهد شد. بنابراین سعی کنید نکات زیر را در مورد زیبایی و نظافت مهرها پیگیری کنید:

۱. مهرهای شکسته شده را با مهرهای نو تعویض و مهرهای تغییر رنگ داده شده را نیز ترمیم کنید.

۲. اگر در مسجد جایی برای قرار گرفتن مهرها در نظر نگرفته‌اید، ضروری است این کار را انجام دهید.

۳. اگر مکان جامه‌ری، در دسترس و جدای از سایر لوازم مثل کتب ادعیه یا تسبیح و... باشد، مناسب‌تر است.

۴. اگر در مسجد از جامه‌ری‌های دیواری بهره می‌برید باید تعداد آن متناسب با نمازگزاران باشد. و اگر از جامه‌ری‌های ایستاده یا غیر دیواری استفاده می‌کنید، در فواصل زمانی معین، آن را تمیز کرده و ضمن جمع‌آوری مهرهای شکسته، مهرهای نو را در آن قرار دهید. البته بهتر همواره تعداد مهرهای موجود در مسجد کمی بیشتر از تعداد نمازگزاران باشد.

۵. باید توجه داشته باشید که سهولت و دسترسی نمازگزاران به جامه‌ری بسیار اهمیت دارد. بنابراین بهتر است جامه‌ری در مکان‌های مختلف مسجد که دسترسی به آن برای نمازگزاران راحت‌تر است نصب شود. البته بهترین محل قرار گرفتن جامه‌ری‌ها در مسجد سمت راست و چپ در ورودی است. و اگر مسجد دارای درب‌های ورودی بیش از یکی است، ضروری است در کنار هر در یک جامه‌ری وجود داشته باشد.

۶. بهتر است در کنار جامه‌ری‌ها محل مناسبی را برای قرار دادن تسبیح‌ها در نظر بگیرید. مثلاً می‌توانید از جالباسی‌های تکی و زیبا برای این کار بهره ببرید. این جالباسی‌ها را می‌توانید زیر جامه‌ری‌های دیواری و یا در مکان مناسب دیگری نصب کنید.

۷. تسبیح‌های کم‌دانه یا دانه شکسته را جمع‌آوری کنید.

۸. از تسبیح‌های هم‌شکل و یک اندازه استفاده کنید.

۹. ضمن جمع‌آوری تسبیح‌های متفاوت و نازیبا، از پذیرش تسبیح‌های اهدایی متفاوت خودداری کنید.

• لباس آویز

یکی از آسیب‌های زیبایی مساجد، وجود لباس آویزهای ثابت روی دیوار مسجد است که تعدادی از اهالی مسجد که به صورت مستمر به مسجد می‌آیند عبا یا البسه دیگر را بر روی آن آویزان می‌کنند.

۱. اگر در مسجد از لباس آویزهای غیر ثابت استفاده کنید، بهتر است.

۲. لباس آویزهای غیر ثابت را در مواقع لزوم به شبستان آورده و پس از آن از خارج کنید.

۳. توجه کنید که پایه و آویزهای لباس آویزهای غیر ثابت سالم باشند.

۴. اگر به جهت کمبود فضا، می‌خواهید از لباس آویز ثابت استفاده کنید، حتماً باید آن را با پیچ و رول پلاک در جای مناسب نصب نمایید.

۵. تعداد لباس آویزها و آویزهای آن باید به تناسب تعداد نمازگزاران و در مکان مختلف شبستان وجود داشته باشد.

۶. به منظور نظافت و تمیزی مسجد در فصل سرما، مناسب است یک لباس آویز غیر ثابت در کفشداری قرار دهید تا نمازگزاران چترهای خود را بر روی آن قرار دهند.

۷. اگر بر روی لباس آویز عبا قرار داده شده است، دقت داشته باشید که عباها تمیز بوده و پارگی نداشته باشند.

۸. می‌توانید بر روی یک تابلو و با خطی زیبا نوشته‌ای را در کنار لباس آویز قرار دهید و در آن از نماز گزاران بخواهید از آویزان کردن چیزی غیر از لباس بر روی لباس آویز خودداری کنند.

۹. ضروری است از قرار دادن تسبیح یا پارچه بر روی لباس آویز خودداری شود.

• طبقه بالا

به جهت آنکه اکثر نکات میان محیط اصلی شبستان و طبقه بالا یا قسمت بانوان، مشترک است، این بخش به عنوان یک محور جزئی در کنار ۵ محور اصلی فضای شبستان در نظر گرفته شده است.

نکته مهم در این قسمت این است که بدانیم در طبقه بالا یا محل اقامه نماز بانوان، همچون قسمت آقایان می‌بایست به مسائل زیباسازی توجه شود. این تفکر که آن قسمت پشت پرده است یا در طبقه بالا قرار دارد و همچون قسمت آقایان نمای مسجد محسوب نمی‌شود نگرش اشتباهی است. بلکه باید به زیبایی آنجا هم توجه داشته باشید. رعایت نکات زیر به امر زیباسازی در این بخش کمک می‌کند:

۱. کتابخانه مخصوص قرآن و کتب ادعیه را تنظیم و تزئین کنید.

۲. مواردی مثل طریقه قرار گرفتن فرش‌ها و کف پوش‌ها، خالی کردن دیوارها از تابلوها و اشیاء غیر ضرور، مسائل زیباسازی جامه‌ری و... را همان ترتیبی که بیان شد، رعایت کنید.

۳. در مسیر راه پله‌ها یا طبقه بالای شبستان وسایل یا اشیاء غیر ضروری مسجد را قرار ندهید. بلکه آن‌ها را به انباری مسجد منتقل کنید.

۴. در برخی از مساجد گلدان‌های گل طبیعی را در راه پله قسمت بانوان قرار می‌دهند. به نظر می‌رسد این اقدام کمکی به زیباسازی مسجد نمی‌کند.

۵. اگر در قسمت بانوان دیوارهای ساده و گچی وجود دارد می‌توانید پس از پاک کردن این بخش از آلودگی‌های بصری و رنگ آمیزی، با طرح‌های نستعلیق آن‌ها را زیباتر کنید.

۶. آگهی‌های قسمت بانوان هم باید بر روی تابلو اعلاناتی که در بخش ورودی یا پاگرد نصب شده است، قرار بگیرند.

۷. رنگ کردن و تنظیف نرده‌های مسیر قسمت بانوان هم ضروری است. همچون سایر قسمت‌های مسجد انتخاب رنگ روشن و حتی انتخاب دورنگ می‌تواند زیبایی متفاوتی را در این بخش به وجود بیاورد.

۸. هرگونه زنگ زدگی و رنگ پریدگی در این قسمت نشانه بی‌توجهی به زیبایی مسجد محسوب می‌شود.

۹. سنگ راه پله‌ها به علت نمای بسیار زیاد در آمده‌شده‌های نمازگزاران باید به صورت مستمر نظافت شوند.

۱۰. توجه داشته باشید؛ گاهی اوقات بعضی از شوینده‌ها موارد منع مصرف دارند؛ مثلاً از جرم‌گیر برای راه پله‌هایی که سنگی است نباید استفاده شود؛ زیرا جرم‌گیر تمام سطح سنگ را می‌خورد و این کار مستلزم

هزینه برای مسجد می شود.

۱۱. در برخی از مساجد کم‌دی را در قسمت خواهران قرار می دهند، مخصوص اشیاء گم شده یا محل گذاشتن چادر، در باره این دو موضوع باید توجه داشته باشید که:

- محل مخصوص تمام اشیاء گمشده در اتاق مخصوص خادم است و باید همه اشیاء در آنجا و در قفسه‌ای مرتب و تمیز، طبقه بندی شوند.
- هر چند وقت یک بار با توجه به مسائل شرعی تکلیف اشیاء گمشده مشخص شود.
- به بانوان نماز گزار توضیح داده شود برای اقامه نماز در مسجد بهتر است چادر نماز مخصوص خودشان را به همراه داشته باشند؛ هم به جهت مشکلاتی از قبیل شست و شو و... که برای مسجد به وجود می آید و هم به جهت مشکلاتی که برای نماز گزاران به واسطه استفاده مشترک از چادرها به وجود می آید.
- در صورتی که مسئولین مسجد پیش از این چادر نماز تهیه کرده و در اختیار بانوان قرار می دهند، بهتر است چادرها را به صورت بسته بندی شده تحویل داده و حداکثر به صورت هفتگی آن‌ها را بشویند.

نتیجه‌گیری

نماز مهم‌ترین فریضه دین اسلام است و به همین دلیل در فضای برپایی این آیین الهی یکی از مهم‌ترین و ماندگارترین فضاها، معماری اسلامی شکل یافته است. مسجد علاوه بر مکان عبادت یک مرکز مهم اجتماعی در جامعه نیز هست، بنابراین باید برای ایجاد مجد، عظمت و زیبایی آن کوشید.

این نوشتار به دنبال بیان ایده‌هایی نو، جذاب و زیبا و به‌دور از تجمل‌گرایی و با تکیه بر معیارهای زیبایی‌شناختی است که در مواردی هم به شکل مفصل و مبسوط به آن پرداخته شده است.

کلید زیبایی مسجد در دست امام جماعت با انتخاب‌های با اصالت است. مهارت در این امر می‌تواند با تحقیق و تتبع و مطالعه درباره مساجد اصیل اسلامی در کشور حاصل شود.

مسجد و امام جماعت، دو رسانه مکمل هم برای گرایش مردم به نماز و حضور در مسجد هستند. در این نوشتار سعی شده تا این پیوند را در موضوع زیباسازی به وجود بیاوریم. انشاء الله با افزایش آگاهی و هم‌افزایی بتوانیم گامی هر چند کوچک برای رونق بیش‌ازپیش خانه خدا برداریم.

« پیوست‌ها

در این بخش درباره برخی از موضوعاتی که در بخش دوم کتاب به آن پرداخته شده است، اطلاعات و آگاهی‌های کامل‌تری تقدیم می‌شود.

• پیوست ۱

« پله

اگر قصد دارید برای مسجد پله بسازید به این نکات توجه داشته باشید:

۱. پله‌ها باید حداقل ۱۴۰ سانتی‌متر عرض مفید و حداکثر ۱۷,۵ سانتی‌متر ارتفاع و هر کف پله باید حداقل ۳۰ سانتی‌متر پاخور و حداکثر ۲ درصد شیب داشته باشد.
۲. در مواردی که پله‌ای به سطح شیب‌دار مانند کف پیاده‌رو منتهی شود، اختلاف ارتفاع مجاز بین سر آن حداکثر ۸ سانتی‌متر به ازای هر متر طول پله توصیه می‌شود.
۳. بهترین پیشنهاد برای ساخت پلکان، استفاده از سنگ است. سنگ به جهت ظاهر زیبا، جنس سخت و محکم و طول عمر بالا گزینه مناسبی برای پلکان است.

۴. سنگ پله، به علت رفت و آمد دائمی در معرض سایش، ضربه، کثیف شدن و آلودگی است، در نتیجه سنگ مورد انتخاب برای پله‌ها باید به گونه‌ای باشد که در حین حفظ زیبایی مقاوم نیز باشد.

۵. سنگ گرانیته اولین انتخاب برای پله‌ها است این سنگ دارای مقاومت بسیار بالایی به نسبت انواع مرمریت‌ها، سنگ چینی، تراورتن و لایم استون‌ها دارند و جلاد و درخشش آن‌ها نسبت به انواع دیگر بیشتر حفظ خواهد شد.

۶. پله‌هایی هم که از سنگ تراورتن به صورت چرمی فرآوری شده است نیز در اثر سایش از ریخت نیفتاده و زیبایی خود را حفظ خواهد کرد.

۷. با توجه به ضربه خور بودن پله، اکثر سنگ‌ها دارای مقاومت بالایی در قبال ضربه هستند، ولی در این میان سنگ‌های آهکی با تراکم پایین و اسلیت‌ها از این قاعده مستثنا می‌باشند. فلذا برای ساخت پله، توصیه می‌شود از سنگ‌های آهکی استفاده نشود.

۸. سنگ پله و سنگ زیر پله اگر جذب آب بالایی داشته باشد معمولاً آلودگی‌های مایعات را به خود جذب می‌کند. به همین دلیل بر روی برخی سنگ‌ها لک می‌افتد.

۹. در برخی از سنگ‌ها پس از جذب آب، املاح موجود در سنگ حل شده و به سطح سنگ می‌آیند. پس از تبخیر آب در این سنگ‌ها، بر روی سنگ شوره به جای می‌ماند. بنابراین، سنگ انتخابی بایستی جذب آب پایینی داشته باشد که سنگ‌های گرانیته و مرمریت‌ها و انواع سنگ‌های کریستالی (چینی)، این گونه‌اند. ولی لایم استون‌ها، به علت جذب بالای

آب، مناسب نمی‌باشند.

۱۰. معمولاً برای شستن و پاک کردن جرم و آلودگی سنگ‌ها، از شوینده‌هایی با ترکیب اسیدی استفاده می‌شود؛ اما توجه داشته باشید: سنگ پله‌هایی که در مقابل اسید واکنش پذیرند، مثل انواع تراورتن و مرمریت، جلا و درخشش خود را از دست خواهند داد مگر اینکه به صورت چرمی فراوری شده باشند. البته سنگ‌های گرانیتی در مقابل اسید واکنش پذیری ندارند.

۱۱. لبه‌ها باید به صورتی باشد که موجب لیز خوردگی نشود.

• پیوست ۲

« داکت

داکت، محفظه‌ای کانال مانند و پلاستیکی است که در زمینه‌های کاری مختلف از آن استفاده می‌شود. داکت‌ها از دو بخش بدنه و در تشکیل می‌شوند که معمولاً از جنس PVC هستند.

از داکت جهت توزیع کابل‌های شبکه، کابل‌های برق (فشار ضعیف)، کابل تلفن، سیستم‌های اعلام و اطفاء حریق و دوربین‌های مدار بسته استفاده می‌شود. داکت دارای ۲ نوع ساده و شیاردار است:

۱. داکت ساده دیواری

این داکت از پرمصرف‌ترین نوع داکت‌ها است، که می‌توانید از آن‌ها در شبستان و راهروهای ورودی مساجد جهت توزیع و پوشاندن انواع کابل استفاده کنید.

این نوع داکت در شاخه‌های ۲ متری و در رنگ‌ها و طرح‌های مختلف در دو نوع چسب‌دار و بدون چسب تولید می‌شود.

با توجه به قیمت پایین و ساینده‌های متنوع، این نوع داکت بهترین گزینه برای مدیریت و پوشاندن کابل‌ها در سطح کم و متوسط و همچنین سیم‌های عادی به شمار می‌آید.

۲. داکت شیاردار

داکت شیاردار نیز از لحاظ جنس و قابلیت نصب همانند داکت ساده دیواری هست. تفاوت داکت شیاردار با داکت ساده دیواری در شکل ظاهری و نوع استفاده هست. داکت شیاردار از دو قسمت در و بدنه تشکیل می‌شود.

در بدنه این داکت شیارهایی وجود دارد که برای مدیریت و توزیع کابل در تابلوهای برق فشار قوی و ضعیف استفاده می‌شود. بنابراین شما می‌توانید برای پوشاندن کابل ورودی برق مسجد در راه روی ورودی از این داکت استفاده کنید.

با وجود تعداد قابل توجهی شیار بر روی این داکت، در داکت قابلیت قفل شدن کامل دارد.

این نوع داکت در شاخه‌های ۲ متری و ساینده‌ها متنوع و رنگ‌بندی‌های گوناگون تولید می‌شود.

• پیوست ۳

« سرویس بهداشتی

سرویس بهداشتی در مساجد به جهت استفاده زیاد، عمومی بودن مسجد و رعایت نظافت و بهداشت، باید از استانداردهای لازم برخوردار باشد. برخی از این استانداردها عبارت‌اند از:

۱. منفصل بودن دیواره شبستان با دیواره سرویس‌ها حداقل یک متر کفایت می‌کند.

۲. اتاقک‌های سرویس بهداشتی باید از درون قفل بدون کلید قابل باز شدن از بیرون داشته باشند.

۳. اگر در سرویس بهداشتی تهویه از طریق پنجره و فقط از یک طرف صورت گیرد برای دریچه مساحتی حدود ۱۷۰۰ سانتی‌متر مربع - برابر با ۰/۱۷ متر مربع - نیاز است.

۴. کف سرویس بهداشتی نباید لغزنده باشد و باید در برابر آب مقاوم باشد و به آسانی نیز تمیز شود. همچنین کف باید بدون درز و شکاف و قابل شستشو باشد.
۵. دیوارها باید تا زیر سقف کاشی شده و قابل شستشو باشد.
۶. دمای ۲۱ درجه سانتی گراد برای سرویس‌های بهداشتی مناسب است.
۷. کف راهرو دستشویی‌ها، باید دارای کف شور به تعداد مورد نیاز، مجهز به کف شور باشد. نصب توری ریز بر روی کف شور الزامی است.
۸. به ازای هر ۲ شیر و ضوخانه، حداقل یک آینه وجود داشته باشد.
۹. حداقل ارتفاع اتاقک‌ها باید ۲ متر و ۵۰ سانتی متر باشد.
۱۰. بهتر است در توالت از آلومینیوم باشد. اندازه عرض آن حداقل ۷۵ سانتی متر باشد.
۱۱. بهتر است در توالت‌ها به گونه‌ای ساخته شود که به داخل باز شود.

• پیوست ۴

« آرام‌بند

آرام‌بند وسیله‌ای مکانیکی و یا هیدرولیکی است که به در و چهارچوب در متصل می‌شود تا پس از باز شدن درب، به بسته شدن تدریجی و آرام آن کمک کند. این وسیله هم از نظر راحتی و هم از نظر امنیت، کاربرد دارد. اجزای تشکیل دهنده آرام‌بند عبارت‌اند از: پمپ هیدرولیکی یا گیرنده فنر، ساعد بازویی، بازوی اصلی، و پیچ تعمیر سرویس تعویض آرام‌بند قفل ورودی قفل برقی تنظیم سرعت.

برای آرام‌تر بسته شدن درب، لازم است پیچ تنظیم سرعت را در جهت عقربه‌های ساعت بچرخانید. و برای سریع‌تر بسته شدن درب، پیچ تنظیم سرعت را در خلاف جهت عقربه‌های ساعت بچرخانید.

• پیوست ۵

« قفسه کفش‌داری و کیسه کفش

• قفسه‌های فلزی در دار

این مدل از قفسه‌ها دارای مزایایی مثل: نمای مناسب به علت داشتن در پوش، عدم پخش بوی نامناسب به علت محفظه‌ای بودن، امنیت کفش‌ها و قیمت مناسب به نسبت سایر انواع قفسه‌ها، هستند.
در هنگام خرید این نوع قفسه‌ها به نکات زیر توجه داشته باشید:

۱. قفسه‌ها برای استحکام و دوام باید از ورق ۰/۹ میلی‌متری، بدون زنگ‌زدگی و کاملاً صاف تهیه شده باشند.

۲. با توجه به بالاترین مصرف مسجد در بیشترین زمان حضور نمازگزاران قفسه تهیه کنید. برای مثال اگر مسجد شما در روزهای عادی در بالاترین حد ۵۰ نمازگزار را در خود می‌پذیرد شما نهایتاً به تعداد ۸۰ عدد در جا کفشی قفسه تهیه کنید.

۳. توجه داشته باشید که قفل قفسه‌ها مرغوب باشد و کلیدهای یدک را دریافت کنید

۴. از رنگ‌های شاد و متناسب با دیوار یا کاشی کاری مسجد یک رنگ را برای قفسه‌ها انتخاب کنید.

۵. بر روی درب‌ها هواخور و جا کارتی برای شماره‌از طریق پرس کاری ایجاد شده باشد.

۶. توجه داشته باشید کلیه اتصالات با نقطه جوش با کیفیت انجام شده باشد و هیچ‌گونه پرچ استفاده نشده باشد.

۷. از سازنده بخواهید که امکان شماره گذاری روی صندوق و شماره گذاری روی کلیدها را برای شما فراهم کند.

۸. جعبه جا کلیدی یدک را هم‌زمان با خرید قفسه تهیه کنید و در اختیار خادم قرار دهید.

• کیسه کفش

۱. در بین انواع کیسه‌های کفش، کیسه‌های سوزنی بهترین جنس و کیفیت را دارا هستند.

۲. کیسه کفش‌های سوزنی به دلیل اینکه از جنس پروپیلن-نانوون- ساخته می‌شوند، کاملاً ضد آب هستند و با محیط زیست سازگاری بالایی دارند. این کیسه‌ها نسبت به کیسه‌های پلاستیکی که در طبیعت باقی مانده و قابل تجزیه نیستند، اگر در طبیعت بمانند و در مقابل تابش نور

- خورشید قرار بگیرند، در طول ۲۴۰ روز کاملاً تجزیه و جذب محیط می‌شوند.
۳. کیسه کفش نفاخته ناوون و سوزنی را انتخاب کنید چراکه معمولاً ضد آب و ضد باکتری هستند.
۴. جنس سوزنی و پارچه‌ای بهترین جنس برای چاپ زیبای نام و نشان مسجداست
۵. از قیمتی مناسب برخوردارند.
۶. به راحتی قابل شستشو و نظافت برای دفعات بسیار هستند و عمر بلندتری نسبت به نوع پلاستیکی دارند و کمتر دچار پارگی می‌شوند.
۷. کیسه‌های سوزنی و پارچه‌ای به دلیل تولید خودکار و اتومکانیک به راحتی در شمار بالا قابل تولید هستند و از تنوع و رنگ‌بندی‌های عالی و دلپسند برخوردار هستند.

• پیوست ۶

« پرده مسجد

پرده کارکردهای زیادی در مسجد دارد. علاوه بر زیبایی و حفظ حریم مسجد تأثیر بسزایی در سلامت محیط دارد. بانصب پرده‌های مناسب، دمای مسجد را کنترل و از هدر رفتن انرژی گرمایی در زمستان و ورود گرمای بیرون به داخل در تابستان جلوگیری می‌شود.

در مورد انتخاب پرده مسجد به نکات زیر توجه داشته باشید:

۱. پرده‌هایی بادنباله‌های بلند که روی زمین امتداد پیدا می‌کند، به علت حضور کودکان در مسجد مناسب نیستند.

۲. این مدل پرده‌ها محل مناسبی برای جمع شدن گرد و خاک و پرز فرش است.

۳. دنباله این پرده‌ها می‌توانند منشأ بروز انواع آلرژی و حساسیت باشند.

۴. پرده‌هایی که آویزهای پارچه‌ای لایه لایه و والان دارند نیز همین مشکل

را دارند. در صورت باز شدن پنجره و یا از درزهای پنجره‌ها گرد و خاک از فضای بیرونی وارد آن‌ها شده و لابه‌لای این پرده‌ها باقی می‌مانند و با وزش باد، وارد مسجد می‌شوند.

۵. دقت داشته باشید که شستن پرده کار سختی است و معمولاً سالی دو بار بیشتر انجام نمی‌شود پس بهتر است حتماً از زیر پرده‌ای‌های ساده استفاده کنید.

۶. پرده‌ها را باید در فاصله‌های زمانی کوتاه شست تا افراد دچار حساسیت‌های پوستی یا تنفسی نشوند به خصوص در تابستان و فصل ورود ریزگردها.

۷. هنگام انتخاب پارچه پرده به نور مسجد توجه کنید و از فروشنده بخواهید چراغ‌های متمرکزش را خاموش کند تا شما در نور غیرمستقیم هم‌رنگ پارچه را ببینید. البته بهتر است که روز برای خرید پرده اقدام کنید تا هر دو نوع نور در دسترس باشند.

۸. رنگ پرده‌های مسجد حتماً می‌بایست رنگ روشن اما سنگین و وزین باشد. استفاده از رنگ روشن موجب بزرگ‌تر به نظر رسیدن فضای مسجد نیز می‌گردد.

۹. برای دستیابی به رنگ مورد نظر هم باید رنگ پرده‌ها را با رنگ دیوار مسجد هماهنگ کنید.

۱۰. رنگ پرده باید متفاوت از رنگ دیوار اما در طیف مشترک رنگی با هم باشند. مثلاً دیوار آجر نما با پرده سفید یا دیوار رنگ طوسی با پرده رنگ استخوانی.

• پیوست ۷

« موکت

انتخاب یک موکت تیره برای مسجد، فضای را کوچک تر جلوه می دهد در حالی که یک موکت روشن می تواند فضای شمارا بزرگ تر و دل باز تر نشان دهد. البته نظافت آن هم به مراتب سخت تر خواهد بود. اگر تعداد فرش های شما به اندازه پوشاندن تمام سطح مسجد نباشد و فرش های مسجد طرح دار و شلوغ باشند، رنگ موکت انتخابی شما باید رنگی خنثی و ساده باشد و یا نهایتاً یک بافت معمولی داشته باشد، این موضوع سبب برقراری بالانس و تعادل در فضای داخلی مسجد می شود. اما در غیر این صورت فضای شما دچار اغتشاش بصری می شود و اجزای فضای داخلی جذابیت خود را از دست می دهند. رنگ های خنثی برای اکثر فضاها مناسب هستند.

« منابع:

۱. قرآن کریم
۲. بستانی، فواد افرام؛ فرهنگ ابجدی
۳. پاک‌نژاد، سیدرضا؛ اولین دانشگاه و آخرین پیامبر
۴. پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر مقام معظم رهبری
۵. حر عاملی، محمد بن حسن؛ تفصیل وسایل الشیعه إلى تحصیل مسائل الشریعه
۶. حسن‌زاده، مصطفی؛ هنر باید متعالی باشد
۷. خسرو بیگی، رسول؛ جهاد فرهنگی در بیان رهبر معظم انقلاب
۸. رنجبر کرمانی، علی؛ بررسی‌های تطبیقی معماری نیایشگاه‌های غربی و مساجد
۹. شربیانی، جلال؛ منشور هنر و هنرمند در بیانات مقام معظم رهبری
۱۰. طبرسی، ابوعلی فضل بن حسن؛ تفسیر مجمع‌البیان
۱۱. غلامعلی، حاتم؛ مسجد جلوه‌گاه هنر اسلامی
۱۲. قرائتی، محسن؛ تفسیر نور
۱۳. مجلسی، محمدباقر؛ بحار الانوار الجامعه لدرر الاخبار الائمه الاطهار
۱۴. محمدی جمال، مهدیه و حمزه نژاد، مهدی؛ راهبردهای معماری مساجد در تراز انقلاب اسلامی
۱۵. مکارم شیرازی، ناصر؛ تفسیر نمونه
۱۶. موسوی، سید مرتضی؛ احکام فقهی ساختمان مسجد
۱۷. مهدوی نژاد، محمدجواد و دیگران؛ هویت معماری، تبیین معنای هویت در دوره‌های پیشامدرن، مدرن و فرامدرن
۱۸. ناظمی، مهدی و دیگران؛ مدیریت راهبردی مساجد کشور
۱۹. نوری، میرزا حسین؛ مستدرک و مستنبط المسائل

